

**OUT**

**sideren**

ser psykiatrien indefra





# OUT sideren

ser psykiatrien indefra

Prinsesse Charlottesgade 28  
2200 Kbh. N.

Telefon/fax: 35 39 71 24

Email: redaktion@outsideren.  
dk

www.outsideren.dk

Giro 1667 2246

Ansvarshv. redaktør – pressekontakt:

Michael P. Krog

Ring: 28 24 10 50 mk@outsideren.dk

Eksternt tilknyttet: Carl Rosschou, re-  
daktionel konsulent.

(kontortid: man, tir, ons 10-16)

OUTsideren udkommer 6 gange årligt

Abonnement (6 numre):

Institutionsabonnement 225 kr.

Privatabonnement 125 kr.

Løssalg 25 kr.

Næste nummer udkommer:

September 2004

Tryk:

PE Offset & Reklame A/S

Tømrervej 9

6800 Varde

Telefon 76 95 17 17

OUTsideren får penge i 2003

fra Socialministeriet, Københavns Kom-  
mune og Tuborg Fondet

Indlæg og artikler udtrykker ikke nødven-  
diggvis redaktionens holdning. Redaktio-  
nen forbeholder sig ret til at forkorte i de  
indsendte indlæg.

Artikler i OUTsideren kan citeres, når kilde  
klart fremgår af citatet. Kopiering er ikke  
tilladt ifølge dansk lov om ophavsret, med  
mindre det er aftalt med redaktionen.

Forside: Jette Nielsen - J. Osorio

Bagside: J. Osorio

ISSN 1397 0577

## Bestyrelsesmedlemmer:

Erik Olsen; Formand

Peter Duetoft; Fhv. MF

Benny Lihme; Redaktør, Social Kritik

Svend Balle; Journalist

Michael P. Krog; Ansv. redaktør

Jette Nielsen; Fotograf, OUTsideren

## Redaktionsgruppen



Konsulent  
Carl Rosschou



Fotograf  
Jette Nielsen



Layout  
Jorge Osorio



Journalist  
Dawn Edgar



Journalist  
Dorte Raffenberg



Journalist  
Svend Balle



Journalist  
Mette Brøgger



Ansv. Red.  
Michael P. Krog



Journalist  
Tina Nurby



Journalist  
Karlo Hansen



Webmaster  
Frank Fog



Journalist  
Lars Brams



Journalist  
Joan



IT  
Claus Jensen

Tidsskriftet OUTsideren er en pri-  
vat humanitær og social forening, der  
tilbyder frivilligt arbejde og uddannelse  
fortrinsvis til mennesker med psykiatrisk  
patienterfaring. Dette sker ikke som led  
i en social foranstaltning eller integra-  
tion, men overvejende fordi disse men-  
nesker besidder en værdifuld viden og  
erfæringsbaggrund, som er grundlaget for  
OUTsiderens virke.

Tidsskriftet OUTsideren er et uafhæn-  
gigt tidsskrift om psykiatri og beslægtede  
emner. Artikler i bladet har overvejende  
en kritisk og nuanceret vinkel på psy-  
kiatrien.

Tidsskriftet OUTsideren har som mål  
at fremstå professionelt, sagligt og se-  
riøst og drives ud fra retningslinier om god  
journalistik. Derfor lægger vi stor vægt på  
uddannelse af medarbejderne, såfremt de  
ikke i starten kan leve op til dette.

## Vi har følgende formål:

- at være talerør for mennesker, der har  
eller har haft en psykisk lidelse, så de får  
mulighed for at komme til orde.

- at skabe et blad, der informerer bredt  
om aktiviteter og tilbud til mennesker med  
psykiske lidelser.

- at være et anderledes blad – en outsider,  
der tør kritisere de etablerede holdninger  
og trykke ideer, der går på tværs af den  
"normale" virkelighedsopfattelse.

- at forsøge at påvirke samfundet til at  
indtage en mere humanistisk holdning til  
psykiske lidelser gennem en bred dialog  
med alle interesserede parter som bru-  
gere, pårørende, behandlere og offent-  
ligheden i almindelighed.

- at informere om nye behandlingsformer,  
der bl.a. rummer et helhedsorienteret syn  
på mennesket.



# Indhold

OUTsideren nr. 49 - 50 Juni - August 2004

- 4** Forår - også for psykiatrien?  
*redaktionel kommentar af Michael P. Krog*
- 5** Brugerinvasion på bryggen
- 6** Et Danmark vi kan være bekendt  
*af Svend Balle*
- 8** APs 6. Landsmøde 2004  
*af Karlo Hansen*
- 10** En festival for psykiatatribrugere og sårbare sjæle  
*af Tina Nurby*
- 11** Videopremiere: At skade sig selv  
*af Tina Nuyby*
- 12** Tag til orde mod tvangen – sammen  
*af Mårten Breum*
- 13** Hjørnet – et værested på Langeland  
*af Karlo Hansen*
- 15** Historie og diagnose  
*af Joan Remil*
- 18** Se på et træ...
- 19** Mere eller mindre tvang i psykiatrien?  
*af Svend Balle*
- 23** Kriminalitet blandt psykisk syge  
*af Joan Remil*
- 24** Sagde du sindssyg?  
*af Jane Vahlkvist*
- 26** Johansen Nielsen fylder 80  
*af Karlo Hansen*
- 27** Vi venter på Godot i psykiatrien  
*af Carl Rosschou*
- 30** Orientering  
*Ved Svend Balle*
- 35** Poesivinduet



## 16 Depression

*af Ib Bak*



## 25 Ny fra museet i Århus

*af Karlo Hansen*



## 29 August Strindberg-gal eller normal ?

*af Svend Balle*



# Forår – også for psykiatrien?



Michael P. Krog,  
ansv. redaktør

Et sted i Benny Andersens omfattende forfatterskab står begyndelseslinjerne:

*Det er forår og alting skæres ned. Der beskæres i buskadser og budgetter.*

Atter en gang er det aktuelt. Beskæringen af naturen er stadig sæsonbetonet, mens beskæring af budgetter, og andre økonomiske nedskæringer, har bredt sig til det meste af året. Men i øjeblikket er regering og folketing også i færd med at skære i antallet af kommuner og amter. Amterne skal nedbrydes til fem regioner, som kun skal tage sig af hospitalsvæsenet – og altså også behandlingspsykiatrien.

Alle amternes sociale forpligtelser over for sindslidende og andre overgår til færre, men større kommuner. Der vil altså stadig være risiko for manglende koordinering fra den behandlende psykiatri til den efterfølgende sociale indsats.

Der ser ikke ud til at skulle ske store forandringer i hospitalspsykiatrien, men nok større, når de mange institutioner og tilbud fra amterne bliver mere lokale og kommunale enheder.

## Vær aktiv!

I sidste redaktionelle leder skrev jeg, at vi gerne ville tage socialminister Henriette Kjær på ordet. Det drejer sig om hendes ord om indflydelse på politikernes beslutninger.

Det er altid vigtigt at være aktiv – så aktiv som overhovedet muligt – og ikke tro, at samfundet er de andre, og politik skal overlades til politikerne!

## Festival for sårbare sjæle

Apropos denne demokratiske debat har der – som omtalt i forrige udgave af OUTsiden og denne gang også journalistisk beskrevet – været afholdt festiva-

len Sårbare Sjæle i Huset i Magstræde. I indledningsdebatten – særligt om tvang i psykiatrien – deltog tidligere undervisningsminister Margrethe Vestager fra Det Radikale Venstre.

Hun indledte med at konstatere, at der er stor velvilje – og måske større end nogensinde – i Folketinget og blandt de politiske partier. Hun kunne mærke en positiv vending i forståelsen for psykisk syge og sårbare. Hun mente, at det måske skyldtes foreningerne LAP, Landsforeningen af Psykiatribrugere, og BUPs, Bruger-Udviklingsprojektet for Psykisk Syge & sårbare. Sidstnævnte var også arrangør af festivalen.

Det luner selvfølgelig i en formands hjerte, da jeg ved siden af redaktørgerningen også har en bibeskæftigelse som formand for omtalte BUPs.

Disse to ærefulde hverv føler jeg ikke har interessen modsætninger, de kompletterer tværtimod hinanden. Begge projekter har det fælles formål at give mennesker med psykiatriske erfaringer og baggrunde støtte og stemme.

Det bliver mere og mere svært, men også mere og mere vigtigt i en stadig mere opsplittet og forvirret verden med et stadigt mere broget mediebillede. Som Foreningen BUPs' motto har været siden starten for omkring syv år siden: Intet om os – uden os.

## Debat skal der til

Margrethe Vestager var også medinitiativtager til en folketingsdebat for nylig om psykiatriens vilkår – især på baggrund af debatten om kriminelle sindssyge.

Hun fortalte, at hun tydeligt mærkede, at der ikke var den holdning, man måske kunne forvente efter den massive mediestorm der har været. Pressestormen, som for alvor fik vind i sejlene efter mordet på den svenske udenrigsminister Anna Lindh. Morderen var angiveligt psykisk syg i gerningsøjeblikket, hvilket en senere undersøgelse af retspsykiatere dog afviste.

Der har også været sager i Danmark. Blandt andet mordet på en kioskhandler i Middelfart og andre ubehagelige forbrydelser. Sager som alle er ulykkelige, men som ikke retfærdiggør en hetz mod mennesker som er psykisk syge.

I en overskrift skæres alle over en kam. Overskrifter læses mere og gør desværre ofte større indtryk end en dyberegående artikel. Det rammer hårdt og det rammer mange. Og der er mange!

Da der for nogle år siden blev gjort et forsigtigt skøn, regnede man med, at der er omkring 500.000 danskere med en større eller mindre psykisk lidelse.

Jeg og OUTsiden vil således opfordre til at tage endnu en indflydelsesrig, kvindelig politiker på ordet og udnytte den tilsyneladende gryende og positive stemning blandt Christiansborgs politikere.

Vi må benytte foråret til at lægge nogle frø, som kan spire i beslutningstagernes haver. Vi må støtte og bakke op om de politikere som rækker hænderne frem og er åbne for dialog.

For debat skal der til... Det gælder debatten inden for egne rækker og ikke mindst blandt almindelige vælgere og samfundsborgere. Forudsætning for forbedring af forholdene er forståelse...

## Brug for forståelse

Vi prøvede med festivalen også at komme lidt længere ud og blandede debatten med kunst, kultur og musik for ikke kun at ramme de troende og frelste, men også Hr. og Fru Danmark.

Det lykkedes til dels – selvom man som arrangør altid kunne tænke sig flere mennesker og større kø på trapperne. Men København er en blasert og forkælet storby. Der sker simpelthen for meget – og noget hele tiden.

Men derfor skal man ikke give op og lade København i stikken. Det er nationens hovedstad, som rummer flest indbyggere og mennesker med sociale og psykiske problemer.



## Psykisk syge? – Det er ikke noget for mig!

Derfor er der i København også særlig brug for forståelse og viden baseret på kendsgerninger og personlige erfaringer.

Jeg mærkede det selv, dagen før åbningen, da der var ophængning af malerier til kunstudstillingen. Jeg gik nede i caféen og ventede på en journalist fra Jyllands-Posten. Der kom så en smilende kvinde – sikkert midt i 50'erne ind i caféen.

Jeg spurgte, om hun skulle til festivalen. "Hvilken festival?" spurgte hun, og jeg svarede: "Festivalen Sårbare Sjæle. Jeg fortsatte: "- og vi er vel alle mere eller mindre sårbare?" Det var hun smilende enig i, og jeg gav hende en folder.

Pludselig spurgte hun vredt: "Er det noget med psykisk syge?" Jeg svarede: "Det er det også!" Hvorefter hun surt svarede, at det bestemt ikke var noget for hende!

Det var en personlig og konkret oplevelse, men statistikkerne ser heller ikke for kønne ud. En dansk undersøgelse viste for nogle måneder siden, at danskerne faktisk er det folk i Europa, som bekymrer sig mindst om de svage i samfundet! Til gengæld er vi de mest lykkelige...

Men det er unægtelig ikke alle, der er lige lykkelige i dagens Danmark. Festivalen Sårbare Sjæle handlede om de andre – de mere skæve og sårbare. Den er nu overstået, men vender muligvis tilbage næste år – hvis der er et krav om det fra andre end arrangørerne.

## Brugernes Bazar

Heldigvis er der andre organisationer og foreninger, som synes, at det er vigtigt, at de mest udsatte grupper i vort samfund bliver hørt og set i videst muligt omfang på egne præmisser – hvad de ellers har meget svært ved.

Den 4. og 5. juni afholdt Rådet for Socialt Udsatte Brugernes Bazar på Islands Brygge. På Bazaren kom mennesker, der af den ene eller anden er socialt udsatte, som kunne møde politikere og andet godtfolk, som har indflydelse på udviklingen af socialpolitik og sociale tilbud. Også her var der opfordringer til at skaffe sig indflydelse, til at blande sig i debatten.

På Bazarens anden dag var det samtidig Grundlovsdag. Her kom en ny og tiltrængt diskussion af de fælles rettigheder alle borgere er sikret. Her blev også stillet

spørgsmålene: Er der retssikkerhed for alle eller gælder den mest for borgerne og mindst for brugerne? Er brugere overhovedet borgere?

## Et forsinket tillykke

Jeg vil også beklage, at vi kommer til at skuffe de læsere, som måtte forvente en del bryllupsstof i OUTsideren.

Vi har overladt det til de andre medier, som er bedre til det royale stof. Vi holder os til det vi er bedst til – nemlig psykiatrien set fra en brugervinkel. Beslutningen er taget til trods for, at vores navn er OUTsideren, og at kronprins Frederik engang har udtalt til Ekstra Bladet: Jeg er en outsider!

Så vi vil alligevel ikke undlade at sige: Tillykke!

## Penge...

Benny Andersen har som nævnt skrevet en del – også om kvinder. Han skriver blandt andet om kvinder, at det er besværligt med – men umuligt uden... Sådan er det desværre også med penge. Det er besværligt med, men umuligt uden.

Vi har før skrevet om de mange nedskæringer der foregår på næsten alle områder landet over. Vi har også skrevet om vores egen – tidsskriftet OUTsiderens – økonomiske situation. Nu bliver jeg nødt til det igen...

Der er nemlig kommet en foreløbig afklaring over, hvordan vores nødvendige tilskud kommer til at se ud.

OUTsideren mistede i 2003 100.000 kr. i tilskud. Vi fik 300.000 fra en pulje under Socialministeriet som hedder PUF i 2002 og 100.000 kr. fra Tips og Lotto.

I år oplever vi en foreløbig nedgang idet vi igen mister 100.000 kr. Som nævnt i tidligere ledere får vi ikke længere tilskud fra PUF-midlerne.

I 2004 har vi fået 50.000 kr. fra Tips og Lotto i første halvdel af året og vi får 150.000 til anden halvdel af 2004. Vi er samtidig sikret 150.000 samme steds fra i første halvdel af 2005.

På to år har vi altså mistet halvdelen af vores tilskud fra 400.000 til 200.000 – og det gør ondt.

Derudover kommer stigende udgifter, hvoraf især portoudgifterne er steget voldsomt.



*Der er større velvilje over for psykiatribrugere i Folketinget, mener Margrethe Vestager fra De Radikale.*

Derfor ser vi os desværre nødsaget til i år at slå to numre sammen, så numrene 49 og 50 bliver et dobbeltnummer.

Det bliver altså en jubilæumsudgave, men uden megen festivitas. Det håber vi, at vi får lejlighed til senere.

Vi skal have flere læsere – og det behøver vi også læserne til at hjælpe os med.

Kender du nogen – mennesker eller institutioner – som ikke har eller ikke kender tidsskriftet OUTsideren – så forslå dem at abonnere på os!

Start måske med at tale godt for sagen og foreslå et prøvenummer, som vi med glæde udsender gratis.

Vi skal også have startet en større støttekreds med lidt mere engagerede læsere og flere aktiviteter.

Har Du selv nogle forslag – eller vil støtte og hjælpe... Så skriv til os og bladet!

Dette er de sidste skrevne ord fra mig i sommer – som blandt meget andet kan bruges på at nærlæse resten af bladet!

Dette er også vores 50-numres jubilæumsudgave...

Det bliver foreløbig fejret mere stille end vi har lyst til – og synes vi fortjener!

Men vi vender solbrændte og kampberedte tilbage efter sommerferien.

Med Din og andre læsers hjælp står vi stærkere.

Nu kommer snart sommeren, som kan bruges på andet end hvile og rekreation.

Tænk for eksempel på OUTsideren – og skriv til os.

God sommer og Tillykke med os!



# Brugerinvasion

Foto: Jette Nielsen



Anders Lund Madsen holdt Grundlovstale – og påstod, at han ikke havde noget budskab, selvom han er en stor mediestjerne. Men han mente dog, at alle, ligesom dronningen, skal være fredhelige og ansvarfulde.



Socialminister Henriette Kjær opfordrede brugere til at bruge BaZaren til at fortælle, hvordan politikere, embedsmænd og administratorer kan gøre tingene anderledes. "Det nytter noget – kom frit frem med det, I har på hjertet!" sagde hun i afslutningen af sin åbningstale. Og lovede, at der vil blive lyttet til forslagene.

**B**rugernes Bazar indtog Islands Brygge den 4. og 5. juni. Bazaren var arrangeret af Rådet for Socialt Udsatte, og samlede flere hundrede brugere, organisationer, foreninger og almindelige nysgerrige københavnere til debatter, taler og underholdning. Desværre viste den danske sommer sig fra sin mindst tiltalende side: det øsregnede under en stor del af arrangementet. Alligevel fik deltagerne mulighed for en lang række inspirerende oplevelser. Der var god musik, tankevækkende taler, i LAP's telt kunne man prøve at blive fikseret, hos Kofoeds Skole var der massage og zoneterapi, der var mulighed for at tegne et billigt abonnement på OUTsideren og endelig mundede de mange paneldebatter ud i følgende temaer, som rådet for Socialt Udsatte vil arbejde videre med:

- 1 En økonomi man kan leve af
- 2 Hjælp til at få et arbejde, som passer til det, man kan og vil
- 3 Boligen som base for ens liv og til en overkommelig pris
- 4 Respekt og lydhørhed
- 5 Bruger støtter bruger
- 6 Bedre vilkår for anbragte børn og deres familie
- 7 Tilbuddene skal have åbent, når man har brug for dem

Find mere information på [www.udsatte.dk](http://www.udsatte.dk)



Benny Holst – venstrefløjstroubadur gennem mange år – spillede sammen med Jacob Rathe og Martin Andersen.



# på bryggen



Hos LAP kunne man prøve, hvordan det er at blive fikseret. Her prøver en ung deltager hospitalssengen med bælte. Det foregik langt mere fredeligt end i det virkelige liv – og deltagerne kunne blive låst ud, når de selv ville.



OUTsideren deltog med et særligt Bazar-tilbud på abonnementer. Vi fik ikke tegnet så mange, som vi håbede på. Men det skyldes sikkert vejret.



Selv ordensmagten var på plads under Brugerne's Bazar. Måske luler politiet sig også som en udsat gruppe. Men som det ses, havde de et par fredelige dage.



Preben Brandt – formand for Rådet for Socialt Udsatte – slog ud med armene og lovede godt vejr i åbningstalen. Det kom til at knibe



# LAPs 6. landsmøde 2004

*Den 7. og 8. maj holdt LAP sit sjette landsmøde i Middelfart, hvor ca. 100 nuværende og tidligere psykiatribrugere fra hele landet deltog.*

*Debatten spændte over emner som Nej til mere tvang, recovery, sommerlejr på øen Endelave, strukturkommissionen og Verdenskongres for psykiatribrugere i Vejle.*

Tekst og foto: Karlo Hansen

**N**ej til mere tvang i psykiatrien var mødets centrale emne. Mange ønskede, at der blev gjort en særlig indsats på dette område, og gerne i samarbejde med andre foreninger. En idé om at lave en kampagneavis i stort oplag om emnet blev undfanget på mødet.

## Stærkere organisation

Styrkelse af brugerorganiseringen var, som sidste år, et af de vigtigste temaer. Sidste års målsætning om fordobling af individuelle medlemmer blev ikke nået. I følge årsberetningen har LAP 615 enkeltmedlemmer og 35 kollektive medlemmer, som repræsenterer knap 2000 brugere, samt 142 abonnenter på Medlemsbladet.

I følge handlingsplanen for 2004/2005 er det vigtigste mål brugerorganisering i bredden og dybden, hvilket skal ske ved en fordobling af medlemstallet og ved at få organiseret FAP-grundforeninger i de sidste amter, hvor de mangler samt at få styrket de eksisterende FAPers arbejde og medlemsbasis. Det skal især foregå gennem rejsekonsulenternes arbejde.

## Alternativ behandling

Både i salen og i korridorerne diskuterede man alternative behandlingsmetoder. LAP har søgt efter indlæg fra brugerne, men har endnu ikke modtaget noget. Alternativgruppen arbejder dog på store projekter. Flere nævnte kost- og motion som vejen frem. Netop adgangen til kost- og motionsprogrammer og undervisning

af kyndige eksperter viser synlige resultater. Men det er ikke prioriteret højt nok i kommuner og amter.

## Sommerlejr

LAP har besluttet at afholde sommerlejr på øen Endelave ud for Horsens i dagene 9. - 15. august. Til forberedelserne og afholdelse af lejren søgte Mårten Breum frivillige aktivister, der kan komme med for en lavere pris. "Der vil være workshops, hvor vi drøfter dannelsen af et refugium," fortæller Mårten Breum, og fortsætter: "men der vil være oplæg fra kulturpersonligheder og internationale gæster."

## Brugernes menneskerettigheder

I handlingsplanen slås det fast, at der skal være fokus på kampagnen mod tvang og styrkelse af brugerorganiseringen, men der skal også bruges kræfter på styrkelse af psykiatribrugernes menneskerettigheder.

Sidste år blev Erik Olsen ansat som jurist, og han skal især arbejde med juridisk rådgivning af foreningens medlemmer, men også med at skabe et netværk af lokale jurister, som kan hjælpe medlemmer. Det skal blandt andet ske gennem de lokale retshjælper og i samarbejde med for eksempel pensionerede jurister, som vil støtte LAPs medlemmer frivilligt eller billigt.

## Den nye landsledelse 2004

Halvdelen af landsledelsen var på valg. De syv der blev valgt/genvalgt var: Lise Jul med 55 stemmer, Hanne Wiingaard (54), Bo Steen Jensen (44), Thorit Allermann (41), Ulrich Steinus (37), Eva Pedersen (31), Jens Nielsen (30). Den nye landsledelse kom herefter til at se ud som vist nedenfor.



Landsledelsen 2004 består fra venstre af: Thorit Allermann, Vejle, Hanne Wiingaard, Næstved, Karl Bach, Kolding, Eva Pedersen, Horsens, Hanne Rørbech, Roskilde, Jacob Dahl, Århus, Jens Friis Nielsen, Ringkøbing, Lise Jul, Århus, Paul Bjergager, Roskilde, Bo Steen Jensen, Søborg og Ulrich Steinus fra Ålborg.



OUTsideren er brugernes stemme i psykiatridebatten

**OUT**

**sideren**

ser psykiatrien indefra

Er der noget, du synes skal frem,  
så giv os et praj

Vi er altid på jagt efter gode historier!

Vi kan godt bruge  
lidt flere OUTsidere

Vil du være med til at producere  
OUTsideren – Danmarks største,  
uafhængige brugertidsskrift om  
psykiatri?

Vi er en hel del, men kan godt være  
flere. Både til at skrive, layoute, admi-  
nistrere, arbejde med vores hjemme-  
side og tegne abonnementer.

Du behøver ikke at have prøvet det  
før, og vi forventer kun at du bruger  
så meget tid, som du selv vil.

Kontakt  
konsulent Carl Rosschou,  
hvis du har lyst til at være  
med!

Tidsskriftet OUTsideren

Prinsesse Charlottesgade 28-  
30  
2200 København N  
Telefon: 35 39 71 24

email: [cr@outsideren.dk](mailto:cr@outsideren.dk)  
[www.Outsideren.dk](http://www.Outsideren.dk)

NET-  
VÆRKESTEDET

*Offside*

35357344

Et aktivitetssted for mennesker med psykiske og sociale problemer, førtids-  
pensionister, bistanmodtagere, efterlønnere o.a. Vi er et hyggeligt sted, hvor du  
kan møde nye kammerater omkring fælles interesser.

I denne sæson tilbyder vi undervisning på følgende kurser:  
Yoga, Svømning, Syværksted, Tegning/maling,  
Billedvævning/tekstilværksted, Badminton, Sang, Musik.

Vi har endvidere en ugentlig debatgruppe, og der arrangeres foredrag, danseften,  
udflugter o.a.  
Kom ind og få et program – eller ring og hør nærmere.

Undervisning, aktiviteter og socialt samvær

Prinsesse Charlottesgade 28, 2200 Kbh. N.



En festival for psykiatatribrugere

# Sårbare sjæle

af Tina Nurby

Foto: Jette Nielsen

**M**usikcafen i huset i Magstræde summer af liv og glade mennesker. Tilskuerne sidder ved små cafeborde, nyder gratis chokolade, chips, slik, vin og øl. Nogle går rundt, andre er fordybede i samtale. For enkelte kræver det stor overvindelse at skulle møde andre mennesker, men de er her alligevel. På scenen præsenterer formanden fra BUPs, Michael P. Krog, singlen *Elsk mig som jeg er*, der synges af Sine Lyons, festivalens projektleder.

Singlen spilles flere gange, og bag efter optræder sangerinde fra gruppen Licks med melodiske rocknumre. Hun spiller på guitar og synger, med sin søster som kor.

## Kunstudstilling

I galleriet er der udstillet malerier af seks forskellige kunstnere.

Hanne Elena Rørbaek, som har koordineret udstillingen, fortæller:



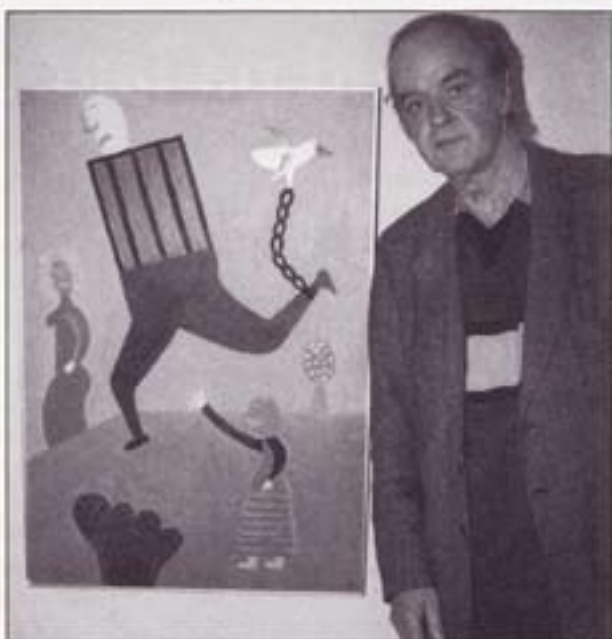
Hanne Elena Rørbaek, som både koordinerede udstillingen og havde egne billeder med foran et af sine billeder

"Det har været noget af en kamp at få kunstnere til at deltage. Fem har meldt fra på grund af, at de ikke kunne magte det, da tiden nærmede sig. Enten fordi de har arbejdet for meget op til selve dagene, eller fordi de selv skulle deltage aktivt. Det er en overvindelse for nogle af dem bare at være her blandt mange mennesker."

Hanne fortsætter, mens vi går rundt blandt malerierne:

"Men det er jo kun godt, at kunstnerne melder fra, når de ikke kan overskue det. De kan blive destruktive, bange for at det de laver, ikke er godt nok. Selv har jeg udstillet en del gange efterhånden, jeg har også selv malerier med her."

På udstillingen finder man i et hjørne fire stole og et lille bord med en cd afspiller. Væggen over cd-afspilleren er tom, der er ikke sat malerier op her. Fra cd-afspilleren



Flemming Hvidbjerg med et af de seks billeder, han udstillede på Festivalen.

toner lyden af en stemme, Dorte Raffenberg taler. Hun starter med at fortælle om at ville dø, om sine oplevelser med at være skizofren. I baggrunden er der stille musik, tilhørerne tager fortællingen til sig. Den er åbenhjertig og skræmmende. Optagelsen hedder *En Skizoid Fortælling* og er lavet af Niels Henrik Hartvigsen. Produceret af Iben Friholt, Sine Lyons og Jan Åside.

"Jeg deltager, fordi jeg er interesseret i arrangementet, og fordi jeg selv udstiller i Cafe Scenen. Jeg synes det er rigtig rart med lidt cafestemning og musik," fortæller Flemming Hvidbjerg, billedkunstner, som har udstillet flere steder gennem de sidste femten år. "Jeg udstiller seks malerier, lavet over forskellige perioder i mit liv."

Hvorfor er det lige de seks billeder, du har taget med?

"For at afprøve om nogen kan bruge lige dem, og jeg har da allerede fået positiv respons."

De er ikke specielt skræddersyede til denne festival, men jeg håber at tilskuerne ser noget i dem."



# At skade sig selv



Lise Jul Pedersen præsenterede sine seneste film om psykiatribrugeres liv.

af Tina Nurby

Filmen er utrolig bevægende. Kirsten Kallesøe sidder på en stol og fortæller uddybende og ærligt, om hvor meget, hun i næsten 20 år, har skadet sig selv. Hun så ingen anden udvej, da hendes hoved var fuldt af stemmer. Hun var så selvdestruktiv, at personalet måtte fastspænde hende, for at forhindre hende i at skade sig selv.

I dag bor Kirsten på en gård, er medicinfri og i gang med en uddannelse som psykoterapeut, hvilket får en tilskuer til at spørge:

- Hvordan kan hun det?

Det smukkeste i filmen, er Kirsten, der efter hun er blevet rask udtaler:

- De pårørende skal holde op med at deltage i de syges sygdom, de skal tage ansvar for deres eget liv, fordi det viser de syge, at der er et håb. Når den syge skader sig selv, skal de pårørende, vise at de lever, uanset hvad og ikke leve med i sygdommen.

- Personalet skal dække den syges behov og lytte og være der. Skabe tillid. På den måde kan den syge få fat i egne resourcer og blive rask.

*Da Lise indleder foredraget, er der kommet ti tilskuere. Hun starter med at præsentere sig selv og giver en humoristisk beskrivelse af sit flexjob i Mediehuset i Århus. Hun indleder den første videofilm "At skade sig selv" med ordene: Den starter hårdt, men ender godt!*

### Arbejdsmoral

Hun præsenterer den næste film "Arbejdsmoral – også for psykiatribrugere", som hun har lavet i samarbejde med Mediehuset i Århus.

Filmen viser forskellige mennesker, der er i fleksjob, selvom de har psykiske lidelser. De fortæller hver især, hvor vigtigt det er med et fornuftigt indhold i tilværelsen. Det giver dem selvtillid og styrke til at stå imod nedture. De pointerer med udtalelsen:

- Det er vigtigt ikke at blive sat ud på et sidespor. Det er vigtigt for dem, at få lov til at bruge deres kvaliteter i et arbejde.
- De psykisk syge kan tilføre en virksomhed, noget alternativt, kreativt i forhold til den "normale" ansatte, fortæller en arbejdsgiver.

Den sætning lader jeg lige stå et øjeblik!

Efter den sidste film, pakker Lise sammen, hun har lang vej hjem. Imens svarer hun på spørgsmål fra tilskuerne.

### Åbne og ærlige film

Begge film er meget konkrete, taler og viser de aktuelle problemstillinger, og man får svar på sine spørgsmål. Der er ingen udenomssnak. Deltagerne i begge film er enten brugere, der selv lever i det, og personale der arbejder sammen med dem. Derfor er begge film karakteriseret af åbenhed, ærlighed og menneskelighed.

### "Jeg er her"

Kl. 19 overtager Torsten Dinesen Skjerne lokalet. Han fortæller om "Spiritualitet i Psykiatrien".

Denne gang er der 25 tilskuere siddende ved de samme cafeborde. Det er både ældre, børn, mænd og kvinder. Torsten indleder med at fortælle om en bog skrevet af Cherie Birgitha Sandøe. Den er fyldt med digte og hedder "Jeg er her".

Det er en bog med livsenergi, humor og masser af positive tanker.

### "Du har intet af miste"

*Hvis du bare vidste  
At du intet har at miste  
Kunne du danse og tviste  
Gennem livet til det sidste.*

Cherrie skriver en masse om gud og universet, og Torsten siger:

- Den spirituelle udvikling er ildt set i psykiatrien, men den er der. Det aktuelle samfund vedkender sig ikke den spirituelle side i mennesket. Men det er en udvikling, for at mennesket kan blive helt, at vi består af krop og sind.

### Vi går alle hjem

Samme aften kommer der flere foredrag rundt omkring i Huset, og hele festivalen stopper kl. 20.00

Håber tilskuerne fik noget med sig hjem. Jeg gjorde i hvert fald!



# Tag til orde mod tvangen – sammen!

*Landsforeningen LAP har i foråret 2004 taget initiativ til en underskriftsindsamling mod fiksering og tvang. Der er udsendt tusindvis af underskriftlister til medlemmerne. Alle kan skrive under – også ikke-psykiatribrugere. Underskrifterne skal afleveres til Folketinget til november.*

*Af Mårten Breum, rejsesekretær i LAP Foto: Jette Nielsen*

## Fiksering – en umenneskelig behandling

Alle, der har prøvet at blive kastet omkuld af otte mennesker og trukket hen over gulvet i arme og ben som et slagtesvin, véd det: fiksering er en nedværdigende behandling. Måske den værste form for mishandling, man kan blive udsat for i psykiatrien.

Kampen mod tvangsfikseringer er hovedvægten i LAP's underskriftindsamling, men der er også nævnt tvangsmedicinering og anden tvang.

I 2001 var Europarådets Antitorturkomité på besøg i Danmark. De fandt ikke mange eksempler på tortur i landet. Men de noterede sig, at de – ofte langvarige – fikseringer, som blev bevidnet over for dem på de psykiatriske hospitaler, nærmer sig mishandling. Danmark bruger fikseringer tiere og længere end samtlige de lande, vi normalt sammenligner os med!

## Danskerne for tvang

Nils Holmquist, som er LAP's rejsesekretær i København og på øerne, var på strøget i København med det håb at samle mange underskrifter. Han vendte nedslået tilbage til Huset i Magstræde, hvor Festival for Føl-somme sjæle blev holdt, og sagde: "Det gider jeg sgu ikke spille min tid på. Det er stort set kun én ud af ti, der skriver under – og det mest uhyggelige er, at de andre mener, at tvang og fiksering er ok!".



De mange øksemorderhistorier i formiddagsbladene har sat deres uhyggelige spor. Det siger sig selv, at det er i sidste øjeblik, at vi sætter massivt ind imod den holdning, at psykiatribrugere generelt er farlige – og at det er ok at mishandle os, når vi spærres inde på lukkede afdelinger i forbindelse med sygdomsepisoder.

## Psykiatribrugere på gaden

Underskriftindsamlingen er kommet godt fra start. LAP's medlemmer har taget opgaven til sig. Rundt omkring i landet samler medlemmer underskrifter ind på væresteder, og andre steder hvor brugere kommer. Få uger efter at kampagnen er sat i gang, har LAP en pæn stak udfyldte lister liggende på sekretariatet.

Meningen med det hele er, at vi skal på gaden – gerne så mange som muligt – til november, når psykiatriloven bliver sat på dagsordenen i folketinget. Der forberedes en maratonfiksering – dog ikke af politikerne, hvilket måske kunne give dem et andet syn på sagen – men af frivillige fra brugerbevægelsen, som på den måde vil prøve at få medierne i tale.

## Hvis du vil gøre en forskel

LAP beder alle brugere deltage aktivt imod fiksering og tvang. Alle kan bestille underskriftlister på sekretariatet – man behøver ikke at være medlem af LAP – eller at være bruger. Telefonnummeret er 6619 4511. Listen kan også hentes som en word-fil på nettet på [www.lap.dk](http://www.lap.dk).

Det er som med alt andet inden for demokratiet – jo flere, der støtter sagen, jo mere indflydelse får man. Vores initiativ kan forhåbentligt være med til at sætte en ny dagsorden i Danmark. Som sætter psykiatribrugernes menneskerettigheder foran samfundets behov for sikkerhed. Brugere er langt mindre farlige end bilisterne – men det hedder sig ikke i medierne. Det bør vi gøre noget ved!



# Hjørnet

## – et værested på Langeland

Tekst og foto: Karlo Hansen

**B**o- og værestedet Hjørnet er en fælleskommunal institution i centrum af Rudkøbing. Socialpsykiatrichefen Ole Sørensen fortæller: -Jeg startede her i Rudkøbing den 19. juli 1996. Med hjælp fra distriktspsykiatrien fik jeg personlig kontakt med de enkelte psykiatribrugere og lyttede her til deres ønsker og ideer. 1. september 96 ansatte jeg tre håndplukkede medarbejdere og 1. november stod bygningerne klar til ibrugtagning.

### Økulturen på Langeland

At være ny og aparte skaber ofte en afstand til folk her på øen. Livet her på Langeland er anderledes. Her er en særlig økultur. Alle kender alle. Men her findes også adgang til en særlig trykthed og naboer har tradition for at de våger over hinanden. Går man tættere på, fortæller Ole Sørensen, viser det sig ofte at være velment omsorg for hinanden, der ligger bag.

Her på Hjørnet har vi i øvrigt gjort meget ud af at blive kendt på en positiv måde overfor lokalbefolkningen, hvilket er foregået via artikler i de lokale aviser i forbindelse med større begivenheder.

Lene Nielsen, der i dag er bruger af Hjørnet, flyttede til Rudkøbing fra det indre Nørrebro kort før jul 2003. Hun fortæller:

-Igennem ferieophold her på Langeland havde jeg flere gange været på øen for at sonde terrænet. Det er et dejligt feriested, men da jeg flyttede hertil, fik jeg det alligevel svært, og oplever, at det er en helt ny kultur, som jeg først skal vænne mig til. Her har jeg været meget glad for, at Hjørnet kunne vicitere mig med det samme uden ventelister, for jeg følte mig meget alene.



Huset, hvor værestedet ligger. Det fremgår, at navnet har en naturlig forklaring

### Brugerne er udgangspunktet

Gennem personlige samtaler med psykiatribrugerne startede vi med 22, der blev viceret her til centret. I dag har vi 70 vicererede personer og er stadig uden ventelister.

Personalet består af 5 fuldtidsarbejdende "hjemmevejledere": (to er social- og sundhedsassistenter, to er plejere og en er uddannet ergoterapeut). Endvidere har vi en fuldtidsansat sekretær, en medarbejder i flexjob, en i beskyttet stilling, to i aktivering samt et vskiftende antal frivillige (brugere).

Sammensætningen af personalet har fra starten været god. Vi er blevet kendt for at have en særlig god stemning og ånd. Her er trivsel, og ikke mindst er her et godt arbejdsmiljø. Tingene hænger sammen, fortæller Ole Sørensen og fortsætter: Når man trives og fungerer godt sammen, så er den enkelte også mere engageret og ingen ser nøje på

klokken, men er tvært imod optaget af stedets specielle udfordringer.

Det er brugerne og deres ønsker, der her er udgangspunktet. Det er dem, der skaber miljøet og kommer med virkelyst og initiativer til forbedringer. Derfor er aktivitetsniveauet nok også lidt højere end andre steder, uden at vi af den grund har særligt mange penge at gøre godt med.

### Plads til alle

Målgruppen har længe været personer med en langvarig eller kronisk psykisk lidelse og deraf følgende komplekse sociale problemer, der gør en kombineret behandlingsindsats i form af f.eks. boforanstaltning, dagtilbud og/eller en støttekontaktpersonordning til en forudsætning for en acceptabel tilværelse. Siden da er målgruppen i følge Ole Sørensen udvidet



til også at omfatte andre grupper. I dag er her plads til alle. Det er bl.a. alkoholikere, misbrugere, unge med adfærdsproblemer og ikke mindst personer med dobbeltdiagnoser og med damp.

"Meget af det vi foretager os her i centret", fortæller Ole Sørensen, "udgør en præventiv indsats. Vi kan sætte ind før det for alvor brænder på. Det kan ses på statistikken, hvor antallet af indlæggelser på psykiatrisk afdeling ifølge Distriktpsychiatrisk Team er faldet med 35% siden 1996.

Bofællesskabets beboere har bl.a. behov for hjælp til aktivering, madlavning, personlig hygiejne og økonomisk styring.

Stedet er indrettet med fem lejligheder, café, træværksted og værested med mulighed for diverse kreative udfoldelser og fastlagte aktiviteter, herunder undervisning. Herudover serviceres alle tre langedanske kommuner med SKP-arbejde.

Centret har åbent på hverdage 8-15.30 samt søndage 14-20. Efter lukketid kan man ringe til rådighedsvagt-telefonen. Derudover er der indført adgang til en personlig brugernøgle til centrets aktiviteter. Bo- og værestedet Hjørnet service-ter tre kommuner på Langeland med et indbyggerantal på ca. 14.000 indbyggere.

Budgettet er på tre mio, heraf udgør personaleudgifter de 2,2 mio

## Netværk af væresteder

I 2002 valgte Langeland og Jammerbugten at samarbejde om at arrangere en brugerkonference i Fjerritslev.

På Hjørnet har man siden sat det mål, at man hvert år vil lave en brugerkonference og således får adgang til at fastholde den påbegyndte udvikling, men også at fastholde det gode netværk der er opstået imellem flere væresteder landet over.

I 2002 startede et netværk bestående af brugere fra Langeland, Jammerbugten samt Svendborg og Skærbæk.

I 2004 afholdtes en brugerkonference på Svendborg Vandrehjem. Arrangementet blev støttet af Socialministeriet med 75.000. Til stede var 92 deltagere, bl.a. fra Holbølls Minde Centret i Svendborg og fra Hammel. En tilsvarende konference er planlagt i 2005.

Hovedindholdet af brugerkonferencen i Svendborg var brugernes arbejde med fem dilemmaer, som blev behandlet i grupper og bagefter taget op af hele salen. Dilemmaerne bestod i:

1. En bruger møder påvirket på værestedet - hvad gør vi?«.

2. Brugere kommer på værestedet og er også gode venner privat - har det nogen betydning for samvær, snak eller aktiviteter?«

3. Brugere og medarbejderne er enige om at kunne rumme brugeres skiftende adfærd og væremåder i perioder. Når brugerne så ændrer sig og har en anden adfærd eller væremåde, reageres med vrede, anklage af medarbejdere, og hverdagen præges af angst og bekymring. - Hvad gør man så?«

4. Der trænger eksempelvis til at blive gjort rent på værestedet. Er det brugerne der skal tage initiativ til at få gjort noget ved det? Er det medarbejdernes ansvar?«

5. Brugere ønsker at få etableret flere aktiviteter. Der planlægges aktiviteter ud fra brugernes ønsker og de stables på benene. Når aktiviteterne skal gennemføres ønsker ingen af brugerne alligevel at deltage eller at være med?«.

## Brugerindflydelse på Langeland

På Hjørnet i Rudkøbing har man fra starten arbejdet meget målrettet med brugerindflydelse. Det stiller krav til medarbejderne, men er til gengæld også mere spændende at arbejde med. I den fælles handleplan for 2003, står der: Vi er enige om, at vi vil brugerindflydelse som en fælles udviklingsproces, og Appreciative Inquiry er vores fælles kulturskabende udviklingsredskab.

På Hjørnet har man valgt at opfatte brugerindflydelse som en proces, der kræver engagement, lyst, mod og vilje til at forandre sin egen dagligdag, både som bruger og som personale, men også forståelse for, at ting ikke altid sker i henhold til fastlagte tidsplaner og inden for de afstukne rammer, idet meget afhænger af de involverede brugeres aktuelle ressourcer og de hensyn, det er nødvendigt at tage i forbindelse

med akut opståede situationer. Personalets opgave er at fastholde brugerne og sig selv i processen.

Endvidere er det deres opgave at styrke og videreudvikle brugerindflydelsen, men i brugernes tempo og på brugernes præmisser.

Gennem 2002 og 2003 har der i personalegruppen været meget fokus på udvikling af en fælles platform - gennem Appreciative Inquiry - og på udvikling af egne opgaveområder gennem kurser og videreuddannelse. Det gennemgående element har været den systemiske tankegang.

Brugermøderne er Hjørnets øverste besluttende organ. Hvad der tidligere var medarbejderstyrede aktiviteter er nu lagt ud til brugerne igennem brugerrådet selv at stå herfor og herunder at samle deltagere, og selv at starte aktiviteterne op.

Endvidere står brugerne selv for caféen, værkstedet, værestedet samt centrets åbningstider.

Brugere er med til at udforme den årlige handleplan. Men brugerindflydelsen omfatter ikke bofællesskabet, centrets målgruppe, personalet, SKP-arbejdet samt administration og den overordnede økonomi.

Alle frivillige i caféen er nu rekrutteret internt i brugergruppen, men to hjemmevejledere står for den overordnede styring og ledelse af caféen. Værkstedet ledes af en bruger ansat i flex-job, men den overordnede opgavestyring ligger hos en hjemmevejleder. I værkstedet leder en bruger en aktivitetsgruppe en gang om ugen, men den overordnede styring varetages igen af en hjemmevejleder.



## Langeland 2006"

I forbindelse med kommunesammenlægningen i 2006 har Hjørnets bestyrelse nedsat en arbejdsgruppe, der skal komme med forslag til, hvordan det socialpsykiatriske tilbud skal se ud.

Arbejdsgruppen har fungeret siden september 2003. Oprindeligt var tanken, at brugerne skulle danne en undergruppe, der kunne fodre arbejdsgruppen med tanker og ideer, men i dag står det klart, at brugerne kræver at få plads i selve arbejdsgruppen.

### Ole Sørensen

Lederen Ole Sørensen fortæller, at han har en baggrund som plejeruddannet på Psykiatrisk Hospital i Risskov. "I 1981 kom jeg til Svendborg, og arbejdede her på den psykiatriske afdeling. Med tiden fik jeg mere udadvendte opgaver med en del rejseaktivitet. I 1987/88 fik jeg opgaven med alternative boformer for psykiatribrugere i Svendborg og har bl.a. arbejdet med værestedet "Fristedet" ved havnen i Svendborg," fortæller han.

Ole Sørensen, der i dag er socialpsykiatrichef på Langeland, er som ledertype meget afslappet og er den, der viser, at han kan noget særligt med andre mennesker.

Privat har livet været fyldt med mange oplevelser. En af dem husker han som noget særligt, da han fik et særligt forhold til gruppen af misbrugere: Ole Sørensen var på ferie i Canada og kom til vestkystbyen Prince Hubert, hvor han ikke kunne finde noget hotelværelse. Der var kun Prince Huberts Hostel - et forsorgshjem for misbrugere. Overnatningen blev til flere døgn med mennesker han satte meget stor pris på, og som siden har påvirket hans holdninger og interesser.



# Historie og diagnose

af Joan Remil

**V**i har alle sammen en historie. Den begynder med, at vi bliver født. Nogle har en tryk og rolig opvækst - andre udsættes for traumatiske begivenheder, som følger dem resten af livet. Ganske få - heldigvis - udsættes for en så hård medfart, at de udvikler sig til at blive følelsesmæssigt afstumpede psykopater, men selv det har en årsag. Og det er netop lige der, jeg vil hen.

Vi er alle et produkt af de hændelser, vi kommer ud for i livet. Vi har alle en historie. For nogle knækker filmen, men ikke af uforklarlige årsager.

Er man nået derud, hvor man ikke længere har et naturligt forhold til omverdenen, så havner man som oftest i psykiatrien, for hvor skulle man ellers gå hen? Man har ikke andre muligheder i dag. Og de oplevelser, som er en del af ens livsvandring, bliver rubriceret, og man

bliver diagnosticeret - og så er man først fortabt!

Hvis livet er en kamp, så må det siges, at den dag man træder ind på psykiatriscenen, har man allerede kastet håndklædet i ringen.

For nu står hele apparatet parat til, med medicinalindustrien i ryggen, at invalider folk med medicin. Kunne du før tænke selv, så kan du i hvert fald ikke nu. Du er også helt afhængig af medicinen og i dens vold.

Du bliver syg, hvis du ikke får din medicin. Dit gode, gamle jeg er for evigt fortabt, og du kan leve resten af dine dage som en, der har fået det hvide snit, blot ad medicinsk vej! Hvordan kommer man ud af dette helvede?

Det er en lang og sej kamp, og bild dig ikke ind, at psykiateren vil hjælpe. Har du først slugt den første pille, er det

som om, der ikke er nogen vej tilbage til det virkelige liv. For nu har du jo fået at vide, at du har en sygdom, og du tror på det, og sygdommen skal selvfølgelig behandles, så du bliver helt lam i roen. Indtil du efter mange år alligevel begynder at tænke selv.

Hvordan bliver man sig selv igen? Det er en lang og sej kamp med nedtrapning af medicinen. Og tro endelig ikke, at din psykiater vil hjælpe dig, for du er jo syg og skal have din medicin. Så du må gøre det selv, eventuelt med hjælp fra det alternative.

Min konklusion er, at nok er vi sårbare (hvem er ikke det), men vi har ikke brug for alskens diagnoser opfundet af psykiatrien, som nedgør os som mennesker.

Vi har en historie, og det er den, vi skal forholde os til, og det er den, der skal bære os frem.



# DEPRESSION

**Af Ib Bak, ansat i Ringkøbing Amt som Projektmedarbejder med Bruger-baggrund, medlem i LAP's Landsledelse (Landsforening Af nuværende og tidligere bruger af Psykiatrien), medlem i følgegruppe omkring et Recovery-orienteret projekt, m.m.**

Af Ib Bak  
grafik af Jorge Osorio

## Årsag til depression:

Indgangen til dette emne er ud fra min egen erfaring, samvær med andre ramte og undersøgelser. Før en depression opstår der tilstande af stress (stress i denne sammenhæng er ikke, at vi har travlt, men mere en tilstand af, at vi har/stiller os flere opgaver, end vi magter at løse). Depressionen kan udløses, når opgaverne bliver uoverskuelige. Energien forsvinder og handlekraften går på nul. Det giver yderligere stress og angst. En ond cirkel kan sætte sig i bevægelse. Vi bryder sammen og går ind i hulen/depressionen.

En anden vigtig årsag til depression kan være dårligt selvværd. Mange af os har det sådan, at vi stiller store krav til os selv. Og mange har svært ved at sige fra over for andres behov ("Flinkeskolen" har sat sine spor). Vi søger vores styrke/selvværd gennem det, vi yder og gør for andre. Når vi ikke formår at fastholde denne rolle, føler vi os værdiløse, og dette baner vejen for et sammenbrud. Ensomhed er ofte virkelighed for mange med depression, og kan være en væsentlig årsag til sammenbruddet – statistikkerne taler deres tydelige sprog. WHO udsendte omkring årtusindeskiftet en forudsigelse om, at depression i det nye århundrede ville blive den største folkesygdom fremover!



Depression handler også meget om, at vi der bliver ramte, ikke er gode til egen omsorg. Det kan være svært at bede om hjælp. Vi der bliver ramt af en lidelse, har det tit sådan, at vi tror, vi skal være "Herre i eget liv", og vi kan have en overskruet stolthedsfølelse.

Men der er ingen mennesker, der er "Herre i eget liv" – vi er som mennesker indbyrdes forbundne!

Som deprimeret kan det være svært at bede om hjælp, både på grund af stoltheden og den afvisning, man risikere at få. Ofte oplever vi, at andre ikke kontakter os eller undgår os, og får derfor nemt følelsen af, at de ikke kan lide os. Jeg tror mere årsagen skal findes i andres egen magtesløhedsfølelse og en usikkerhed i, hvad og hvordan de kan bidrage til vores healing. Derfor er personalet så vigtigt som bindeled mellem bruger og netværk, til etablering af givende og ligeværdige relationer.

Følelsens kaos, som man er i under en depression, gør, at det kan være svært at adskille følelserne fra intellektet.

Man kan tit føle sig dum, kan have en fornemmelse af, at man har mistet alle sine kompetencer og al sin lærdom. Selv den mindste opgave kræver så megen energi, og man har svært ved at overskue selv hverdagsvante opgaver. Det kan derfor være svært at være sammen med andre, og man kan have en følelse af



ikke at kunne bidrage med noget. Det er vigtigt at lære aktiv lytning og synes det er ok.

Ved træning af aktiv lytning og af at være kommunikerende, oplever man ny fastsættelse af selvet og finder på det ubeviste plan handlestrategier.

## Det vigtige netværk!

Vi der kommer i en depression har tit et skrøbeligt netværk og ingen rigtige hjertervenner, hvor vi kan læse af og tale om de problemer/opgaver, vi har som mennesker. Det er derfor vigtigt, også når man har det godt, at udvikle og udvide sit netværk. At turde åbne sig om sit liv, spejle sig, mærke sig selv, lytte til sine følelser og tro på dem.

Det er vigtig, at vi er aktive, lader livet blive til handling. Jeg tror, vi mennesker kun bliver kloge på livet og os selv ved erfaring og handling.

I forbindelse med depression har vi altid følgesvenden angst. Den gør, at vi ikke tør tage opgøret, og har svært ved at finde styrke til at sige fra og til og handle. Vi er altid bange/nervøse for forandringer i vores liv. Derfor er det så vigtigt at have fortrolige, oprigtige mennesker, så er beslutninger nemmere at træffe og handle ud fra.

Jeg har erfaret, at det er vigtig at komme ud blandt andre mennesker, optagetheden af sit eget negative univers kan nemt komme til at køre i ring. Så det, at være optaget af andet end sig selv, lindrer og betyder lidt frirum for plagsomheden.

I USA er der etableret flere Recovering Centre, hvor tidligere brugere er ansat i psykiatrien på alle niveauer. Håbet er den vigtigste faktor for at komme sig – ellers ingen bevægelse.

Når man selv har mistet håbet, så er der andre, der må træde til. På centrene arbejder de bl.a. med selvhjælpsgrupper. Brugerbaggrunden sikrer, at der kommer ind bag problemerne, da de ansatte jo har erfaring med tilstandene. Måske en fornyelse der også burde være i vores psykiatri?

Som medstifter og aktiv bruger af selvhjælpsgrupper, ved jeg af erfaring, at dette forum kan være til stor opmuntring og hjælp. Man skal dog være opmærksom på, at det ikke blot bliver mørke tanker og sygehistorier, der fylder. Så vil man blot trække hinanden ned i det sorte hul,

og gruppen bliver en belastning. Det er vigtigt, at fokus er om de små fremadrettede skridt. Man kan f.eks. tage et emne eller en artikel op til debat – det er vigtigt at gruppen prøver at holde fokus på noget fælles. Og det er ikke bidraget, der tæller, men deltagelsen! Jeg har mange gange været i min selvhjælpsgruppe, hvor jeg ikke kunne give udtryk for mit indre kaos eller kunne bidrage med noget. At lytte kan være lige så væsentligt for den ramte, som at tale i gruppen.

Jeg tror, at man "vælger" depressionen. Vælger den som en løsning i stedet for den smertelige "oprydning" og forandring.

Så personalets nærvær og autenticitet er så vigtigt for den ramte, for at vælge den spraglede virkelighed frem for det mørke indre. Det er ikke nok at personalet observerer og registrerer (som er politikken på mange afdelinger). Der skal skabes et samtalerum mellem behandler og bruger. Man skal tale med hinanden og ikke blot til hinanden. Samtaler hvor håb og opmuntring skaber fremadrettetheden, mod selvstyring og engagement. Mod de vigtige relationer (netværksskabelse) og styrkelse af de vigtige sociale kompetencer, der får os i gang med det "satans dejlige pokkers liv".





**Se på et træ ...**



Fotografier afstedkommet gennem et digitalt kamara. Denne side:  
Træer på Frederiksberg. Modstående side: Fra OUTsiderens lokaler.



**Læg mærke til:  
hvor uforudsigelige træer er ...**



**Se på et  
menneske ...**



# Her arbejder de, menneskene ... nogle af dem ...



Menneskeligt tingel tangel, så dagligdagen kan fungere.



Der presses. Er det presse-veer med indbyggede mennesker, hvad er resultatet?



Sådan bag tremmer



Med udsigt til? Is that life?



Husk at lukke døren efter dig, når du går



Så hvad er meningen egentlig? Et menneske, et træ?



# Mere eller mindre tvang i psykiatrien?

*I modsætning til andre større møder, var der talstærk repræsentation i debatten om tvang i psykiatrien, som fandt sted på brugerfestivalen "Sårbare sjæle", der blev afholdt i Huset i Magstræde, København.*

af Svend Balle  
Foto Jette Nielsen

Der er måske grundlag for en god debat om tvang, nu hvor psykiatriloven skal revideres. Det mente i hvert fald Margrethe Vestager (RV), som understregede, at brugernes rolle er vigtig, hvadenten kommentarerne er positive eller negative, og hun håber på en god debat.

Om debatten bliver god afhænger nu nok ikke kun af brugernes synspunkter. En måske fremtidig anbefaling fra Europarådet tyder på flere udbredte tvangsindgreb. I sidste ende er det praksis på de psykiatriske afdelinger, som skal afgøre hvor meget og hvor lidt tvang, der skal være rundt omkring. Derfor var det måske ikke underligt, at der under debatten var en vis skepsis forbundet med debattens udfald.

Debattens panel bestod udover Margrethe Vestager af Torben Lindeskov Hansen, psykiater på Frederiksberg hospital og medlem af Dansk psykiatrisk selskab. På de mindre varme pladser sad brugere, gamle kendinge fra LAP (Landsforeningen af tidligere og nuværende psykiatribrugere), Erik Olsen, Niels H. Andersen og Karl Bach Jensen.

## Mere tvang på vej

Karl Bach Jensen påpegede den stigende tendens til mere tvang i psykiatrien, som han havde lagt mærke til rundt omkring i Europa. I et papir, som kan udmunde i en anbefaling fra Europarådet, fremgår det, at tvang skal kunne anvendes mere, ikke kun i forhold til psykotiske men også andre grupper af psykisk syge. En anbefaling kan føre til ændrede vilkår i Danmark, altså mere tvang. Af samme papir fremgår det, at man vil kunne anvende tvangssterilisering imod psykisk syge, hvilket efter hans mening leder tankerne tilbage til Tyskland i 30'erne. En engelsk psykiater fører an i dette arbejde.

Tvang i private hjem kan blive fremtiden, og det fandt han dybt problematisk. Han omtalte, at i Norge fandt tvangsmedicinering endnu ikke sted i hjemmet, men det var næsten også den eneste behandling, som ikke kunne finde sted der. Her kan socialarbejdere imidlertid sørge for at få de psykisk syge til hospitalet, hvor de så kan få en sprøjte og så ellers køre hjem.



Erik Olsen: Reglerne om tvang fungerer ikke.

Selve brugen af medicin er dybt kritisabel, mente Karl Bach Jensen, for hvad skal det hjælpe? En del psykofarmaka er der ovenikøbet en selvmordsrisiko forbundet med, og hvorfor skal patienter, som søger at blive helbredt, udsætte sig selv for den risiko? Han anbefalede i stedet plantemedicin, som han selv tager. Desværre kan man ikke få det i Europa mere, for det konkurrerer med medicinalfirmaerne. Man skal helt til USA nu, og hvorfor?

HERIK HANSEN



## I det store og lille perspektiv

Erik Olsen var ikke mindre kritisk. Nu har vi, som han sagde, kæmpet imod tvangen i så mange år, og hvad er der sket? Engang var det imod forstenet behandling på gamle og utidssvarende institutioner. I dag drejer det sig om, man skal give amfetamin til børn, for at de skal klare sig bedre i skolen.

Denne bemærkning huede ikke ligefrem Margrethe Vestager, som betegnede den som udtryk for afsporing af en debat, inden den rigtigt var begyndt.

Når det gælder lovgivning om tvang, mente Erik Olsen ikke altid, at den hjælper. Da man indførte reglen, om at tvangsindgreb skulle indberettes, steg udbredelsen af tvangen. Skemaerne til indberetningen bliver undertiden ufuldstændigt udfyldt, så det er ikke til at se, om tvangsindgrebet var berettiget eller ikke. Han så ideelt set, at man oprettede et institut for sundhed, som skulle overvåge, hvor god behandlingen af de psykisk syge var.

Niels H. Andersens indlæg var mere personligt. Han fortalte, hvordan han fik en behandlingsdom, fordi han havde brændt et lammeskindstæppe af. Retspsykiatrien kredsede en del af indlæggene fra panelet og salen om. To meget omtalte sager blev fx nævnt. I den ene fik en psykisk syg 5 år for at knibe en pige i en svømmehal. Den blev siden omstødt af Højesteret. Men det skete ikke i den anden sag, hvor to personer fik hhv. 1 måned og en tidsbestemt straf for et simpelt brugstyveri. Den ene var nemlig psykisk syg og nåede efterfølgende at sidde 7 år på en retspsykiatrisk afdeling, før sagen blev offentligt kendt og derefter omstødt.

## Debat om medicin

Hvad skal vi i det hele taget med tvang, og hvad skal vi i sidste ende med psykiatrien?

Det var udgangspunktet for et af indlæggene fra salen af Helga Zenia Nyboe. Hun havde behov for social støtte men blev tvangsindlagt og blev proppet med medicin. Hver gang hun bad om hjælp, fik hun bare medicin, som ikke var til nogen gavn. En gribende og alligevel åh så almindelig historie for mange psykisk syge.

Medicin var et stort debattemne, men der var bestemt ikke enighed om den sag. Et indlæg gav Helga Zenia Nyboe ret i medicinens forbandelser. Et andet gik skarpt i rette med Karl Bach Jensens bemærkninger om selvmords-risikoen. Det var ikke nok at henvise til antallet af selvmord som følge af medicinen. Man burde også henvise til antallet af selvmord som følge af, at man ikke tog medicinen. Endeligt var der dem, som ville have begået selvmord, hvis de ikke havde taget medicin.

## Fra de varme pladser

Hvad mente så politikerne og psykiaterne? Margrethe Vestager var glad for debatten om tvang i psykiatrien, og at der nu var udsigt til mindre af den. Ønsket om mindre tvang i psykiatrien måtte man afgjort se på, når der snart skal laves en revision af psykiatriloven. Hun var også glad for debatten i Folketinget (26.3.) om en bedre indsats for psykisk syge, så man undgår al den vold og anden kriminalitet, som man har set så mange eksempler på. Hun kunne imidlertid ikke love noget og mente heller ikke, at man helt kunne undgå tvang i psykiatrien.

Det mente psykiateren Torben Lindeskov Hansen heller ikke. I sin sparsomt afmålte tid lykkedes det ham at komme med tre meget



Karl Bach: Risiko for mere tvang

forskellige indlæg. I det første henviste han til forsøg med mindre bæltefiksering på Bispebjerg hospital, som ville koste 15 millioner kr. De sparsomme ressourcer var måske den vigtigste årsag til udbredelsen af tvang og ikke, som Erik Olsen var inde på, simple rutiner og menneskesyn.

I sit andet indlæg var han inde på, at patienten ikke af psykiatere blev anset som et teknisk fænomen, men at psykiatere tværtimod anvendte et holistisk menneskesyn, når de betragtede den enkelte patient. Og det var der vist ikke almindelig enighed om i salen, og det var heller ikke muligt at få ordet 'holistisk' forklaret. Det plejer normalt at omfatte krop og ånd, og der findes såvidt vides ingen naturvidenskabelig tilgang til ånd, og naturvidenskab er som bekendt en væsentlig del af lægestudiet.

I sit tredje indlæg argumenterede han for nødvendigheden af tvang. Han havde været ude for patienter, som var langt ude, og som ikke kunne overtales til at tage deres medicin. En enkelt var sågar engang kommet til ham og sagt tak for, at vedkommende blev tvangsmedicineret.

## Mindre gluten, tak

Medicin og tvang handlede det meste af debatten om. I et enkelt indlæg fra salen af Bo Steen Jensen, LAP, fremgik det imidlertid, at tvang ikke nødvendigvis har noget med psykiatere og plejere at gøre. I vores kost er der et stigende indhold af gluten i. Engang var der 19% gluten, men nu er det i visse produkter helt op til 83%. Det har vist sig, at mange mennesker slet ikke tåler gluten, og at det direkte kan give psykoser. Alligevel skal det åbenbart være i kosten og fagfolk er ikke meget for at indrømme, at der er en fare. Måske er ideen med det bare at gøre tilstrækkeligt mange psykisk syge.



# Et Danmark, vi kan være bekendt

af Svend Balle

Socialpolitisk Forening har taget initiativ til en række temadage, som skal afholdes i løbet af dette år, og som skal sætte fokus på de mange forandringer i form af nedskæringer og allehånde tiltag, som har ramt de svageste grupper indenfor de seneste år. Skiftende regeringer har ellers lovet at friholde evt. økonomiske stramninger fra netop disse grupper, og alligevel er noget sket.

Oplægget indledes med et citat af Peter Johannes Schjødt fra en kronik offentliggjort i Politiken 14. april sidste år under overskriften "Det nådesløse samfund" bl.a. skrev, at i den offentlige debat

er indholdet, tonen og værdierne også er udtryk for en voksende foragt for svaghed, og han fortsatte: "De svage og udstødte ophører langsomt med at være et etisk problem, og det er ikke længere et moralsk ansvar at vise barmhjertighed over for disse menneskers skæbne, om det så er flygtninge, arbejdsløse, socialt marginaliserede eller fattige i andre lande".

## Svaghed er tabu

Når svaghed ikke betyder noget, fremgår det af oplægget, så kan man sagtens gennemføre stramninger for indvandrere, flygtninge og skære i dagpenge og kontanthjælp. Men med til denne historie hører også, at så kan man stemple dem, som ikke makker ret, som ikke kan eller vil tage imod det, som samfundet tilbyder dem, som dovne, amorske, uønskede eller samfunds-skadelige. Eller man kan stille krav



om mere tvangsbehandling, indespærring eller andre sanktioner.

Selv om denne tendens til at overse de svage grupper har eksisteret før, mener man i oplægget, at det navnlig er blevet tydeligt under den nuværende borgerlige regering

Bemærkningerne i oplægget om mere tvang og indespærring er vel ikke ukendt blandt dem, som følger med i den løbende psykiatridebat, hvor indenrigs- og sundhedsminister Lars Løkke Rasmussen (V) har talt om mere tvang. Det samme har nu også Sandy Brinch (S), så måske kan man sige, at forskellene i dansk psykiatrimpolitik ikke er partipolitisk bestemt, men går på tværs af partierne. Alligevel er der som bekendt rundt om i landet blevet gennemført en række drastiske nedskæringer inden for psykiatrien, som har ramt afdelinger, aktivitetstilbud og væresteder.

## Invitation til debat

Initiativtagerne håber på, at man kan samle høj som lav i en bred debat, da denne politik ikke kun rammer bunden, men også andre dele af samfundet.

Målet er at samle folk over hele det politiske spektrum, på tværs af blandt andet kultur, uddannelse, arbejds- og familieliv.

Det snævre menneske- og samfundssyn hen over de sidste 5-10 år skal erstattes af værdier som solidaritet og et samfund, som hænger sammen, kan rumme forskelle og som ikke diskriminerer dets borgere. Målet er ikke at få en masse til at blive enige, men at skabe en åben debat, hvor alle synspunkter kan komme til orde.

Det centrale i debatten er, at man ikke skal kunne sætte mennesker på en formel, som hedder "noget for noget". Værdige og anstændige levevilkår bør være et minimum. Det skal heller ikke være sådan, at social udsathed bliver kriminaliseret. Man taler bl.a. om, at psykisk syge tit bliver fremstillet ud fra forskellige kriminalsager såsom røveri, mord etc.

## Aktiviteter

Men lægger op til at få udgivet hvidbøger om det sociale område, at arrangere højskoledage, og man taler om at nedsætte en velfærdskommission. Man lægger op til, at debattens deltagere præger udformningen af de aktiviteter, som kommer til at finde sted.

Følg med på:  
[www.mobiliseringen.dk](http://www.mobiliseringen.dk)



# Kriminalitet blandt psykisk syge.



Det er med stor indignation og forargelse, jeg som psykisk syg har iagttaget Ekstra bladets smædekampagne om vold og drab blandt psykisk syge. Efter min mening giver den et helt skævt billede og fordrejer den virkelighed, som eksisterer blandt psykisk syge. Den "gennemsnitlige" psykisk syge er et ganske "almindeligt" menneske, som er ekstra sårbar over for den virkelighed, vi alle sammen lever i.

De får derfor stillet en diagnose, af en ofte tilfældig psykiater, og er dermed rubriceret i forhold til det øvrige samfund, men det er ikke det samme som, at de er kriminelle, voldelige eller farlige!

De fleste psykisk syge kæmper en daglig kamp for at holde sammen på sig selv og forsøger i stor udstrækning at skabe en meningsfuld tilværelse på de betingelser, der nu en gang er dem givet. Fastholdt i en kemisk spændetroje, observeret af distriktpsykiatrien eller hospitalsvæsenet, ofre for medicinalindustriens milliardfortjenester og så videre.

Nogle forsøger sig med skånejob, andre benytter sig af de tilbud, der findes i periferien af det

psykiatriske område, Lilleskole for voksne, Den grønne daghøjskole, diverse væresteder og cafeer, distriktpsykiatriske centre med videre. Der er også mange ensomme psykisk syge, som ikke formår at skabe et indhold i deres tilværelse, men det korte og lange er, AT VI ER IKKE FARLIGE, ikke mere farlige end andre. Det bliver bare ikke blæst op på samme måde. Denne hetz over for vores gruppe er at sammenligne med hetzen mod indvandrere. Begge grupper udgør en stor del af den danske befolkning, men skal af en eller anden grund gøres til syndebugke af gud ved hvilken årsag?

Efter min mening må denne kampagne bunde i uvidenhed, og manglende indsigt i psykisk syges situation, set som en helhed. Denne kampagne må afløses af en reel oplysning om psykisk syges hverdag, og samfundsliv i øvrigt, samt en fokusering på, hvad nedskæringer inden for hospitalsvæsenet som sådan har af effekt for de psykisk syge, og af at man ikke bare pøser medicin på folk, men prøver at lytte og forstå!

Venlig hilsen Joan Remil  
Journalist på OUTSIDEREN



**OUT**  
**sideren**

ser psykiatrien indefra

Tør du læse OUTsideren og løbe risikoen for at blive kriminel? Ja hallo, det er dig, vi taler til! Vi skal komme efter dig, skal vi, med 6 numre om året, som du kan læse og læse og læse og så folde sammen og banke din lokale overlæge, myndighed, socialforvaltning osv. oven i hørenerven med, men se om det hjælper, men det gør det måske. Kom bare an, ja!

OUTsideren, Prinsesse Charlottesgade 28, 2200 N.  
tlf./fax 35397124. Email: [redaktion@outsideren.dk](mailto:redaktion@outsideren.dk)  
Web-sider: [www.outsideren.dk](http://www.outsideren.dk)



# Sagde du Sindssyg

Af Jane Vahlkvist

**F**orstil dig, at du lever i to verdener – den raske og den syge. Du svinger og kan ikke forstå dig selv.

Mennesker omkring dig kan ikke forstå dig – på grund af forudindtaget opfattelse af psykisk syge.

Systemet prøver at hjælpe dig, og du formår at tage imod nogle gange. Andre gange bebrejder du systemet for at have forgiftet din krop og tænker: "De tager det ikke selv, de forstår ikke min tankegang!"

Da jeg ankom til psykiatrisk afdeling, fik jeg at vide: "Du er sindssyg!" "Sindssyg???" "Gu er jeg ej!!! Sindssyg er et skældsord ... vi bruger det i sjov, i vrede, eller hvis det

ser håbløst ud. Er man psykotisk, svarer man, som var man normal.

Det var svært at være indlagt. Jeg følte, at de tog min identitet. Pludselig er man på psykiatrisk afdeling, oven i købet den lukkede.

Jeg havde i mine unge år været på højskole, hvor jeg blandt andet blev undervist i psykologi af en mærkelig lærer. Læreren gik op i psykotiske lidelser, vi så gøgereden, han fik os til at lave en opvisning for publikum. Vi skulle sige mmmmm, rokke frem og tilbage, rejse os op og gå imellem hinanden, og sige: "Hvor er min sko?" eller et eller andet mærkeligt.

*Man får sgu et fordrejet syn!!!*

Jeg troede aldrig, jeg kom ud af den lukkede, fordi jeg havde fået et fordrejet syn på en psykisk lidelse.

Jeg har fundet ud af, at piller har bivirkninger. Det med at ryste og det med at rokke frem og tilbage skyldes medicinen. De blev nødt til at dope mig, jeg var psykotisk, og samtidig var jeg bevidst omkring mit kropssprog.

Jeg sad med hænderne ud i luften, og kunne ikke holde øjnene åbne. Pillerne røg ud i lokummet, da jeg kom hjem.

Jeg måtte starte igen året efter, men denne gang som min egen psykiater med lavere dosis, jeg måtte simpelthen fortælle min psykiater, hvad jeg kunne tåle.



## Brug caféen

Som kunde, hvor du kan købe et lækkert økologisk måltid. Vi gør os umage med at lave en afvekslende menuplan som følger årstidens udbud af frugt og grønt - ofte fra Gartneri Offside.

\* Som frivillig cafémedarbejder, hvor du kan være med til at drive en socialøko-gisk café. Du bestemmer selv arbejdstider og dage.

Vores idégrundlag er at vi hver især kan noget, og at vi har brug for hinanden til at berige vores liv.

- En økologisk Café

## Økologisk måltid

Dagens ret serverer vi klokken 12 for 30 kr.

Onsdag er fiskedag.

### Formiddagskaffen

Cafeen åbner kl. 10.00 med følgende muligheder fra menukortet:

|                            |      |                       |      |
|----------------------------|------|-----------------------|------|
| Frikadeller m/surt og brød | 20,- | Bøf m/spejlæg og brød | 25,- |
| Kage/pandekager            | 10,- | Franskbrød m/ ost     | 10,- |
| Kaffe eller te 1 kop       | 5,-  | 2 kopper              | 8,-  |
| Varm kakao 1 krus          | 10,- | Mælk 1 glas           | 5,-  |
| Økologisk øl (- alkohol)   | 10,- | Søbogaard saft/vand   | 10,- |

Cafe Offside serverer økologisk mad. Det vil sige at vi udelukkende anvender økologiske råvarer.

I det omfang råvarerne ikke findes som økologisk, f.eks. fisk, noterer vi det på en liste, der hænger i cafeen. Fødevarerregion København fører tilsyn med cafeen.

### Åbningstider

|                           |       |
|---------------------------|-------|
| Mandag, tirsdag, onsdag   | 10-15 |
| Torsdag kun for personale |       |
| Fredag                    | 10-15 |
| Lørdag og søndag lukket   |       |
| Køkkenet lukker           | 14:30 |

**Stenvnsgade 3 - 5 2200 Kbhv. N.**  
**Cafeoffside@projektloffside.dk www.projektloffside.dk**



# Nyt fra Museet i Århus

**»Patrick Larsen« - er den tredje og »Arne Bødker« er den fjerde af i alt fire planlagte udgivelser med tegninger og grafik af stregkunstnere, der er repræsenteret på Psykiatrisk Museum i Århus.**

Af Karlo Hansen

Johannes Nielsen beundrer **Patrick Larsen**, og ser ham som en af de mest talentfulde kunstnere, der er repræsenteret på Museet. Johannes Nielsen fortæller: Patrick var en ener som kunstner og som menneske. Han gik ofte sine helt egne veje. Han lavede fremragende socialrealistiske grafiske værker, hvoraf det fremgår, at han har færdes blandt mennesker, der havde det svært, både psykisk og socialt, men Patrick var også en god maler. Alle i Patricks nærmeste kreds, inklusive lærere på Kunstakademiet, var enige om, at Patrick var særdeles talentfuld og havde en god fremtid foran sig som kunstner. Han havde alle muligheder for at blive kendt og anerkendt.

Ved Patricks død i 1986 tilfaldt hans billeder Johannes Nielsen og havnede dermed her på hospitalet. "På denne baggrund har vi en relativt stor samling af Patricks billeder, dels på Kunstmuseet og dels i vores billedarkiv, en samling som vi er meget glade for og stolte af," siger Johannes Nielsen.

**Arne Bødker** blev født i 1911 i Fredericia. De senere år af sit liv levede han i Kongsted, 7 km fra Fredericia. Arne Bødker

døde i 1999. På sine mange rejser rundt i Europa tegnede og malede han meget. Målet for rejserne var næsten altid kunstudstillinger, arkitektur, operaer og koncerter. At opleve og skabe kunst var lige fra drengeårene vitalt for Arne Bødker. Da han blev præsenteret for arbejdet i og omkring Museet her på Psykiatrisk Hospital i Århus, så han, at når kunst bliver taget alvorligt, sker der store ting med menneskene.

I forbindelse med Arne Bødkers udstilling i Galleri Gallo, februar 1983, den første i en række af Gallo Aktiviteter, som Johannes Nielsen i 1980 tog initiativ til som hjælp til selvhjælp for psykisk syge gennem kunstneriske og kreative aktiviteter, skrev en af hans meget gode venner, Kjær Jensen, blandt andet følgende: »Arne Bødker, der har tegnet og malet næsten dagligt siden barndommen, blev uddannet som skomager og oplevede krisen i 1930'erne, hvor det var en kamp at bjerpe sig føden, og endnu vanskeligere var det at afse midler til male- og tegnematerialer.

Arne Bødker vedkender sig gerne, at hans billeder knytter an til tilværelsen. Det kan være et særligt varmt lys over en mark en tidlig morgen, en svejseflamme

i en port, mennesker på en strand, et digt, en teateropførelse, en romerinde på en barstol eller Venedigs huse. Motivet er i malerierne udgangspunktet; på papiret spændes farver og linjer op for at genskabe det essentielle og enkle i oplevelsen.

Arne Bødkers malerier er et kapitel for sig, et helt andet kapitel er tegningerne, der i stor udstrækning er lavet i perioder, hvor Arne Bødker var deprimeret og havde det psykisk svært. Disse tegninger er et godt eksempel på den l'Art Brut – rå kunst – der er lavet uden at skele til kunstnerimage, salg, kritik eller værdi i penge, der er så rigt repræsenteret her på Museet. De har ikke været tegnet med henblik på at blive vist frem for offentligheden, gennemgået af kunstkritikere eller solgt; men ud fra et stærkt indre behov, en nødvendighed. De ligger, som alle kan se, kunstnerisk set på et meget højt niveau.

Arne Bødkers tegninger er bemærkelsesværdige ved deres enkle, men dog forfinede stregføring. De fleste af hans tegninger er lettere og lyriske og karakteriserede i ganske få streger. Hans streg er umiskendelig sikker og kan undertiden sammenlignes med Matisse og Picasso. Men Arne Bødker har også en anden side. I andre billeder kommer det groteske og



frie tankemylder til udtryk. De skitseagtige figurer bliver brudt af barokke indfald. Et par fødder vokser ud af hovedet. En mand og en kvinde bliver symbolsk til skrue og møtrik. Man aner en kvindekrop, men streger standser uden at afsløre en fast form og opløser næsten sig selv. Eller et ansigt, fortegnet og grotesk.

I forbindelse med åbningen af den tidligere omtalte Arne Bødker udstilling i Galleri Gallo i 1983, sagde Johannes Nielsen blandt andet følgende ved ferniseringen: »Vi har inviteret dig, fordi ikke mindst dine tegninger er helt i særklasse, men også fordi du er kreativ på en måde, vi i Galleri Gallo sætter stor pris på, du interesserer dig for international og europæisk litteratur, musik og bildende kunst. Du har der hentet ny viden og inspiration til det at tegne og male, hvad for dig er en livsnødvendighed. Du er gennem din kreative holdning og dine kreativiteter et godt eksempel på, at det at være et kreativt menneske på mange felter, som du har været og er det, kan medvirke til, at man forbliver aktiv og interesseret i omverdenen i bredeste forstand, uanset alder.

I den forbindelse fristes jeg til at røbe, at du forleden fortalt mig, at de to væsentligste oplevelser, du havde haft i 1982, var besøget på Prado Museet i Madrid og Museet på Psykiatrisk Hospital i Århus. Det var så også besøget på det sidstnævnte museum, der førte til, at du for første gang tog dine fremragende tegninger frem og accepterede vores forslag om at udstille dem i Galleri Gallo«.

På Museet i Århus findes ialt 180 tegninger af Arne Bødker på Kunstmuseet, hvoraf 39 er ophængt som del af en permanent udstilling af hans værker. Endvidere findes 20 oliemalerier på Museet.



*Tvangsmidler i Museet Århus*

## Johannes Nielsen fylder 80 år

Den 19. juni fyldte psykiateren og den tidligere overlæge i Århus, Johannes Nielsen 80 år.

**A**llede som ung reservelæge i 60'erne oplevede Johannes Nielsen, at hvis man gav psykiatriske patienter mulighed for meningsfyldt arbejde, uddannelse eller skaffede dem kreative muligheder, var det en stor hjælp til selvhjælp for patienterne og øgede deres livskvalitet betydeligt.

I begyndelsen af 1970'erne ansatte han sine patienter på sit forskningslaboratorium og gav dem samme status som de ansatte. Det var i 70'erne ikke hverdagskost på de psykiatriske hospitaler. Siden er den omdiskuterede psykiater blevet landskendt for sin etablering af Gallo-aktiviteterne i Århus, som i dag spænder over aktiviteter omkring museumsvirksomhed og kunst.

For Johannes Nielsen er det det enkelte menneske og ikke diagnosen, som er i centrum. Johannes går ud fra, at alle mennesker har nogle ressourcer og evner, som de skal have mulig-

hed for at opdage og hente styrke i og selvtillid fra. En holdning som Johannes Nielsen gennem årene ofte har måtte gå op imod den etablerede psykiatri for at forsvare.

På fødselsdagen den 19. juni planlægges en reception. Endvidere arbejdes der på færdiggørelsen af en bog af Eddie Danielsen om Johannes Nielsen, Museet på Psykiatrisk Hospital og Gallo-aktiviteterne, som man håber kan blive færdig til fødselsdagen.

Filmen »En ildsjæl - et portræt af Johannes Nielsen« kan købes hos Gallo. OUTsideren arbejder endvidere på en portrætartikel af Johannes Nielsen, og vil i denne forbindelse tale med flere psykiatribrugere, som igennem årene har fået hjælp.

(Se endvidere portrætartiklen af Johannes Nielsen og hans aktiviteter i OUTsideren nr. 20, 1999. Artiklen kan ses på hjemmesiden: [www.outsideren.dk](http://www.outsideren.dk)).



# Vi venter på Godot i psykiatrien

Kommentar af Carl Roschou,  
Grafik Jette Nielsen

Hvis jeg havde en tier for hver gang en politiker, forsker, psykiater eller psykolog har udtalt, at psykiatrien skal tage udgangspunkt i brugerens situation, at brugeren skal være i centrum, og så videre, så ville jeg ikke sidde her og skrive. Så ville jeg for længst have trukket mig tilbage til min egen sydhavsø, hvor jeg kunne ligge i en hængekøje, udspændt mellem slanke kokospalmer på stranden, og nyde solnedgangen over det blå Stillehav. For det er ord der ofte bliver udtalt og erklæringer som hyppigt bliver fremsat. Men ord er billige, og der kan være langt fra ord til handling.

Det var for eksempel tilfældet, da Amtsrådsforeningens holdt konference om "Fremtidens Psykiatri" på det mondæne Hilton hotel ved Københavns lufthavn den 25. februar. Jeg har ikke tal på, hvor mange gange brugeren verbalt blev sat i centrum, men det skete ofte. Omvendt er det let at tælle hvor mange brugere, der var blandt de mange indbudte talere – der var nemlig ingen! Også selvom der var et punkt på programmet, som hed "Brugerne og de pårørende har ordet". Men det var formændene fra SIND og Bedre Psykiatri, der var indbudt til at fortælle os om ikke bare pårørendes, men også brugeres syn på fremtidens psykiatri. Og de leverede da nogle udmærkede ind-

læg, men der er altså ingen af dem, som selv er brugere.

## Godot i psykiatrien

Sådan synes jeg ofte, man kan opleve brugerinddragelse og brugerindflydelse i psykiatrien. Det er ligesom i Samuel Becketts skuespil, "Vi venter på Godot", et stykke absurd teater fra 1960'erne. De to

kom godt nok ikke i går, og heller ikke i dag, men han kommer sikkert i morgen... Stykket drejer sig om Godot, han er centrum for det hele, men han kommer aldrig på scenen. Det er ham, det hele handler om, men han er ikke selv med. Og man får ikke noget at vide om ham.

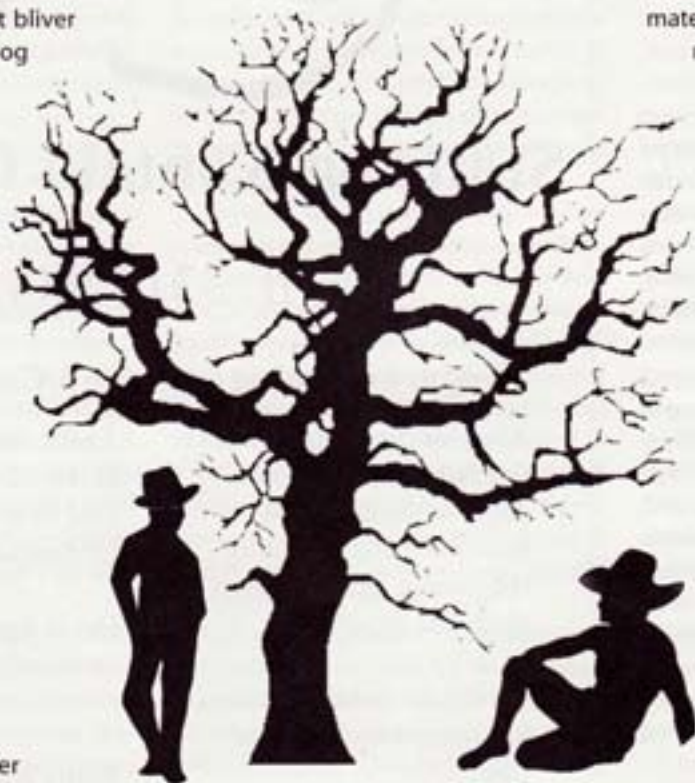
I psykiatridebatten spiller brugeren ofte Godots rolle. Som den der bliver talt om, og den det hele handler om, men som ikke selv optræder på scenen. Konferencen er ikke en enlig svale. Blandt det materiale, der var fremlagt ved indskriv-

ningen, var en beskrivelse af Det nationale kvalitetsprojekt om brug af tvang i psykiatrien. Det er inspireret af et tilsvarende projekt, som er gennemført i Norge, hvor det har medvirket til at halvere brugen af tvang. Formålet for det danske projekt er at "forbedre praksis og sikre god klinisk praksis på højt kvalitetsniveau". Det skal blandt andet "forbedre den patientoplevede kvalitet af tvang".

Der skal laves projektgrupper i alle amter og HS, som gennemfører hver deres projekt, og til at koordinere det hele er der blandt andet nedsat en styregruppe. Den har tolv medlemmer, som er embedsmænd fra Amtsrådsforeningen og Sundhedsministeriet, læger, sygeplejersker samt en repræsentant fra SIND og en fra Bedre Psykiatri.

Der er ikke blevet plads til en eneste bruger i truppen. Det er tanken, at bru-

hovedpersoner, som er et par vagabonder, bevæger sig ikke ud af stedet. De står ved det samme træ og fører en underlig dialog, hvis faste punkt er, at de er der, hvor de er, for at vente på Godot. Han





gerne skal inddrages, blandt andet gennem en "inspirationsgruppe" for projektet med pårørende og brugere, og hvor der blandt medlemmerne er nogle med brugerbaggrund. Men det kunne være nyttigt at have nogen med personlige erfaringer med, også på det koordinerende plan. Når nu det handler om at forbedre patienternes oplevelse af tvang.

Jeg har set Vi venter på Godot flere gange, og jeg har nogle gange tænkt, at det ville være sjovt, hvis Godot fik lov til at komme ind på scenen og fortælle, hvem han er, hvad han oplever, og hvordan han her det med at være udenfor i et stykke som bærer hans navn. Han ville sikkert skride sin frustration over at være på sidelinjen ud over teatret, over at være den det hele handler om, uden at kunne komme til orde. Og det var lidt det, der skete på konferencen.

Det lykkedes Karl Bach fra LAP at få tildelt tre minutters taletid som den første spørger i den afsluttende runde med en debat mellem tre folketingspolitikere. Han overskred groft den tildelte tid, men fik afleveret en hel del af sine budskaber, før dirigenten stoppede ham.

## Der sker en masse

Mens der ingenting sker i "Vi venter på Godot", så sker der faktisk en masse inden for psykiatrien. Strukturreformen sætter psykiatri på dagsordenen. Hvor skal den høre til? I storkommuner, på regionalt eller måske på statsligt plan? Der er en debat om fælles værdier mellem behandlere i socialpsykiatrien og behandlingspsykiatrien. Der er diskussioner om brug af tvang i hjemmet. Medierne beskæftiger sig voldsomt med voldelige psykisk syge oven på mordet i Sverige og nogle drab i Danmark. Psykiatriloven skal revideres i folketingssamlingen 2005/2006. Og så er der et vigtigt projekt, som mærkelig nok ikke spillede nogen større rolle på konferencen. Det er Recovery-orientering, som er et treårigt projekt, der gennemføres i et samarbejde mellem LAP og Bedre Psykiatri.

Det er støttet af Socialministeriet og koordineres af Pernille Jensen. Man savnede Pernille – eller en anden fra projektet – blandt oplægsholderne. For recovery handler jo om, hvordan man kommer sig, får det bedre og lever et ordentligt liv på trods af psykisk sygdom. Projektet indsamler systematisk erfaringer fra både

brugere og pårørende, og er i færd med at skabe en omfattende viden om, hvordan det kan lade sig gøre at komme sig.

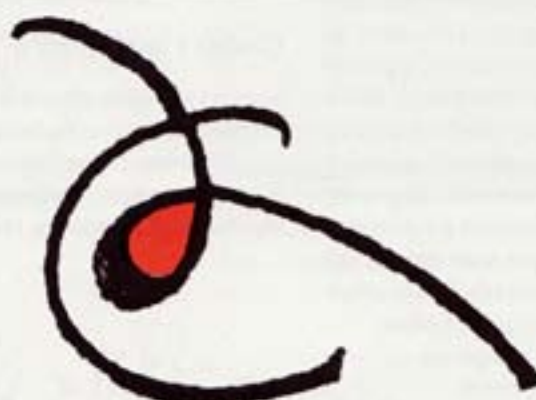
Det lader Godot komme frem på scenen og fortælle om sine erfaringer og dele ud af sin viden. Og det er der brug for – i forbindelse med strukturreform, værdidebat og ændring af psykiatriloven.

"Intet om os – uden os" siger man i brugerbevægelsen. Men der er langt igen, før det bliver til virkelighed. Langt igen til det bliver utænkeligt at diskutere psykiatriens vilkår med brugeren i centrum og som udgangspunkt, uden at brugeren selv er med. Recovery-projektet kan forhåbentlig være med til at ændre på det. Lad os

håbe, at det kan producere nogle resultater, inden psykiatriloven skal ændres. Så brugernes erfaringer og synspunkter kommer til at præge både debatten og ændringerne i psykiatriloven.

Vi venter på Godot slutter med at den ene vagabond siger: *Skal vi gå?* Og den anden svarer: *Ja, lad os det.* Forfatteren slutter stykket med ordene: *De rører sig ikke ud af stedet!*

Lad os håbe, at det går anderledes i psykiatridebatten. At den snart bevæger sig sådan, at der bliver lige så god plads til brugernes stemmer, som til psykiaterne, forskerne og politikerne.



## Støtte og Kontakt Centeret

Tlf. 3314 9841

### Døgnrådgivning

Åben for personlig og telefonisk kontakt alle årets dage for sindslidende københavnere. Personlig rådgivning, gratis og anonymt alle dage 9-22.

Vi tilbyder juridisk, psykologisk og socialrådgiver støtte.

Telefonisk rådgivning hele døgnet.

### Café 24

Åbent alle årets dage fra kl. 14-22. Vi serverer varm mad hver dag kl. 18.00. Linnésgade 24.

Der er også mulighed for værksteder og andre

### Støtte Kontakt Personer.

Du kan få hjælp i hverdagen helt anonymt og gratis.

**Linnésgade 24<sup>2</sup> 1361 Kbh. K.**



# August Strindberg – gal eller normal?

*Den svenske forfatter August Strindberg (1849-1912) er fra tid til anden blevet forstået som en af de gale forfattere, vi har haft her i Norden, men passer det? Særligt interessant er det spørgsmål, når man ser på hans såkaldte 'Infernokrise' (1894-96)*

Af Svend Balle

En af de bedste biografier om Strindberg er skrevet af den svenske forfatter Olof Lagercrantz. Han har i modsætning til andre valgt at se Strindbergs liv som ret normalt. Lagercrantz ser en sammenhæng imellem Strindbergs kraftige humørsvingninger, undertiden aparte optræden og hans bøger og skuespil, hvor han konfronterede sin samtid med dens hykleri og dobbeltmoral. Lagercrantz tillægger også hans tre mislykkede ægteskaber og det vilde liv, han levede sammen med andre kunstnere en stor betydning.

Et noget andet resultat kom den svenske psykiater Johan Cullberg frem til, da han i bogen »Skaberkrise« forsøgte at sammenligne Strindberg med forfatteren Stig Dagerman (1923-55), der valgte at tage sit eget liv. Strindberg kom ganske vist igennem sine kriser på en bedre måde end Dagerman, men Cullberg mener alligevel, at der er psykotiske træk i Strindbergs såkaldte 'Infernokrise'. Den er opkaldt efter bogen 'Inferno' (1897), der kan ses som Strindbergs egen beskrivelse af den krise, han havde været igennem.

Cullberg og Lagercrantz er altså uenige, om Strindberg var gal, eller han var normal. Som jeg ser deres fremstilling af Strindbergs liv er de desuden uenige om meget mere. De kan naturligvis ikke være uenige om, at Strindberg gennemlevede en periode på to-fire år, hvor han ikke skrev et skønlitterært værk.

'Inferno' er latin og betyder helvede. Strindberg befandt sig i 1894 med et nærmest opløst ægteskab til den ungarske Frida Uhl, der var datter af en greve. Han flygtede fra Østrig, hvor de havde slået sig ned, til Paris. Der var han sikker på, at han kunne gøre sin lykke. Godt to år efter kom sammenbruddet, og han flygtede tilbage til Sverige, hvor han i næsten tre år boede i Ystad og Lund, som lå langt væk fra den stockholmske virak om ham.

## Kunstnerisk krise

Strindbergs Infernokrise var ifølge Cullberg ikke kun en psykologisk krise men også en kunstnerisk, og det var ikke den første, han gennemlevede. Tidligere havde han været igennem andre, som han havde løst ved at begynde og male. I 1894, havde han måske efter mødet med bl.a. den norske maler Edward Munch og den franske Paul Gauguin indset, at han ikke ad den vej kunne drive det til mere end de karakteristiske skymotiver, man i dag kender Strindberg som maler for. Han måtte altså slå ind på noget andet, og det blev naturvidenskaben. Inspirationen til dette arbejde kom ifølge Cullberg fra en brevveksling, han havde med den svenske teosof (og økonomichef) Torsten Hedlund, som tilsyneladende kunne følge ham i, at der måtte være en anden og lettere vej til naturvidenskaben, end den man fulgte.

Alkymien havde i mange århundreder forsøgt at fremstille guld uden at anvende grundstoffet guld ud fra en formening om, at der var en større sammenhæng imellem grundstofferne, end den traditionelle naturvidenskab mente. Strindberg var til at begynde med ikke interesseret i at fremstille guld men eksperimenterede med kul og brint. Hvad naturvidenskaben dengang mente om den slags får stå hen, men det lykkedes for ham at få adgang til nogle af laboratorierne på Paris' universitet Sorbonne.

Han blev økonomisk understøttet af Torsten Hedlund, men fra tid til anden kradsede økonomien, og han måtte lade sig forsørge af sine kunstneriske kolleger eller gå til nogle selskaber, han ikke brød sig om at deltage i. På et tidspunkt flyttede han ind på det noget lurvede Hotel Orfila, som han senere gav skylden for, at han fik sit personlige sammenbrud. Ifølge Cullberg, Lagercrantz og flere andre var hotellet imidlertid blot en bekvem måde at forklare sammenbruddet. Cullberg mener alligevel, at der skete en psykisk

forandring med ham i den tid, han boede på hotel Orfila.

## Personlig krise

Andre har set Strindbergs eksperimenter i Paris som udtryk for, at manden var blevet gal, men det afviser både Lagercrantz og Cullberg. Begge er inde på, at Strindberg altid havde været interesseret i naturvidenskab, og de lægger begge vægt på, at Strindberg tilsyneladende var i stand til at læse forskellige værker og at gennemføre en systematik i sine forsøg, noget et sindssygt menneske umuligt kunne have gjort.

Forandringen af Strindberg sker gradvist og kan spores igennem hans breve, hans såkaldte 'Økkulte dagbog' og forskellige beretninger om ham. Cullberg mener, at man kan tale om en paranoid psykose. Han mener, at når Lagercrantz afviser nogen tale om psykiatriske diagnoser på Strindberg hænger det sammen med, at Lagercrantz er imod den tyske psykolog Karl Jaspers og flere andre, som i deres studier af Strindberg nåede frem til, at han var skizofren. Dette ville ifølge Cullberg kræve, at psykoserne havde været meget længere, at vrangforestillingerne havde været mere udprægede, og at Strindberg havde haft hallucinationer. Der er intet belæg for at påstå nogle af delene, selv om der formodentlig er sider af Strindberg, som kan være svære at fastholde. Men Strindberg havde vrangforestillinger, og det virker, som om de havde en systematik, man typisk finder hos psykotiske. Strindberg kunne først i 1896 se, at hans eksperimenter ikke førte til det, han ville nå frem til, og det berørte ham naturligvis dybt. Cullberg ser det sådan, at i stedet for at få en depression, blev Strindberg imidlertid stærkt paranoid. Han mente, at forskellige farlige personer forstyrede ham. De ville myrde ham eller få ham indespærret, og han afviste at skulle bevise det ud fra en overbevisning



om, at når man er truet på sin mentale eksistens, har man ikke råd til at skulle bevise noget.

## »Inferno«

Bogen »Inferno« om hele krisen påbegyndte han først året efter, at han var flygtet fra Paris, i foråret 1897, og den blev sammen med den efterfølgende lige så selvbiografiske »Legender« blandt de bøger, som fik Strindberg ud af sin krise. Et år senere er han i gang med sit næste skuespil »Til Damaskus«.

Selv om »Inferno« tager udgangspunkt i noget selvbiografisk, er der efter manges mening tale om en roman, som enkelte steder støtter sig til den italienske middelalderdigter Dante Alighieris »Den guddommelige komedie«. Inferno, helvede, indgår i Dantes beskrivelse af dødsriget, et af kapitlerne omhandler skærsilden, som Dante også beskæftiger sig med. Desuden er der Beatrice, der hos Dante er hende, som hovedpersonen Dante (!) støtter sig til. Hos Strindberg er Beatrice nu hans tidligere kone, som han ikke har det alt for godt med.

Noget gennemgående i bogen er alle de steder, hvor Strindberg ved synet af fx et gadeskilt, en tilfældig bog eller en bygning mener at forstå en sammenhæng eller i det mindste et tegn, som han skal tyde. Det paranoide er tilstede allerede fra begyndelsen af romanen, hvor hans tidligere kone beskrives som hans tidligere fangvogter. Senere er det de unge på caféerne, som der må være en mening med, at han skal mødes med. Men det bliver værre, da han flytter ind på hotel Orfila, hvor der kommer mystiske breve fra personer, som han mistænker for at overvåge hans eksperimenter. Brevene åbner han nu aldrig men ser dem bare ligge i nøglehylderne hos potieren. Han kan alligevel se, at et af brevene er poststempelt i Dornach i Østrig, hvor hans tidligere kone bor med deres datter, men der er ikke noget posthus i Dornach.

Strindbergs afhængighed af disse tegn og varsler giver indtryk af, at der i denne periode på den ene side ikke var meget, som skulle til for at slå ham ud af kurs. På den anden side er forfattere ret afhængige af sådanne tegn og varsler, der fx kan bruges som symboler i en bog og give den større betydning. Kunstnerisk set har de også en stor betydning i bogen. De forskellige tegn og varsler, han falder



*Jalousi, litografia af Edward Munch 1895*

over på sin vej, får de noget spredte notater til at hænge bedre sammen. Dette gælder lige fra den usynlige hånd, som skulle være årsagen til alle de påfaldende tilfældigheder, han falder over, ned til de mindste små ting, som da han fx finder spar 9 med betydningen »død« i en gård, hvor en dansk maler skulle bo - som faktisk i det virkelige liv var den norske maler Edward Munch.

Strindberg har engang sagt, at skal man skrive en bog eller et skuespil, er det rart at have et hus at tage udgangspunkt i. Strindberg, som ellers ikke bestilte andet end at flytte i løbet af hele sit liv, har flere huse i sine værker, og hotel Orfila er kun et af dem. Hotellet var ellers opkaldt

efter en kemiker, som havde syslet med nogle af de samme problemstillinger, Strindberg tog fat i. Henimod slutningen af romanen er hotellet imidlertid næsten forvandlet til en torturanstalt. Der er en elektrisk maskine i gang inde ved siden af, som griber ind i Strindbergs tanker og bevægelser, og der omtales en elektrisk bruser, som slår ham i gulvet.

## Virkelighedens »Inferno«

Det er svært at sige noget om Strindbergs psykiske tilstand på baggrund af bogen, for Strindberg har både lagt fra og til. Han blev fx ikke som i romanen indlagt på et hospital, fordi han var ved at dø, men blev blot behandlet for eksem på hånden. Han boede kun på hotellet i et halvt år, selv om det i romanen kan se ud, som om han har boet der i længere tid. Det er endnu mere besværligt at svare på hvilken psykisk tilstand, han befandt sig i. Til Torsten Hedlund skrev han om frygten for, at han var ved at blive sindssyg, hvor han til andre udmalede sine fantasier om personer, der forsøgte at myrde ham.

Den polske kunstner Przybyszewski spiller en vis rolle både i romanen og i det virkelige liv. Han var blevet sigtet for at have myrdet sin tidligere kone, og Strindberg havde forstået det sådan, at der var tale om Dagny Juel, han selv havde haft et kort sexuel forhold til. Det viste sig, at konen var en anden, og at hun selv havde taget sit liv. Strindberg mente imidlertid, at Przybyszewski var skyldige, og at han efter mordet på Dagny Juel var på vej til Paris for at myrde Strindberg, og det kunne ingen rokke ham fra.



*Hus??????*



Han var imidlertid ikke den eneste mistænkte i Strindbergs paranoide fantasier. En anden mistanke var rettet imod Edward Munch, som havde været meget optaget af Dagny Juel, da han sammen med Strindberg mødte hende i Berlin nogle år tidligere. Han kunne være interesseret i at myrde Strindberg, som i sin tid havde introduceret Dagny Juel for Przybyszewski. En tredje mistanke var rettet imod Frida Uhl's familie, som var interesseret i at få ham slettet som arving. Endeligt var der som tidligere nævnt en fjerde mistanke, som var rettet imod de alkymister, som kunne være interesseret i at få fat i Strindbergs resultater.

Der var altså meget, Strindberg kunne være urolig for i sin tid i Paris. Der var også mange venner, som bekymrede sig for Strindberg. De, som mødte Strindberg efter opholdet i Paris, mødte en person, som var meget ved siden af den person, de ellers kendte. Strindberg gennemlevede indiskutabelt en krise. Spørgsmålet er blot hvor langt ude, han var. Det er måske ikke kun en fordel, at man har skrevet så meget om Strindberg, for man har måske også gjort noget mere interessant, end

det egentlig var. Cullberg omtaler fx, at Strindberg i et brev klagede over nogle lyde i hans pude, og forskere har derfor troet, at der var tale om hallucinationer. Det har imidlertid vist sig, at der snarere var tale om øresusen.

## Den interessante Strindberg

Der er flere andre interessante sider ved Strindberg end hans krise i 'Inferno'-perioden. Man har interesseret sig for, at han kun var gift en gang og kun ganske kort efter bruddet med Frida Uhl men glemt, at flere store kunstnere slet ikke har været gift, fx Beethoven. Strindbergs kvindehad er der blevet skrevet meget om, men måske var der en årsag til det i hans tilfælde, og hvorfor skulle han så ikke komme ud med det? Strindbergs sjæleliv har ikke interesseret så få psykologer, og Cullberg giver i lighed med dem flere andre tolkninger af Strindbergs personlighed. Han beskæftiger sig med hans narcissistiske træk, hvor andre har fremhævet mere sygelige træk.

En kunstners sjæleliv kan sikkert være interessant at beskæftige sig med, men



August Strindberg 1891

efter min mening er det mere interessant at beskæftige sig med det, som kunstnerne har lavet. Kunstnere er ikke som de overmennesker, vi gerne tit vil gøre dem til. Var det ikke for »Det røde værelse«, »Frøken Julie«, »Faderen« eller »Et drømmespil« og flere andre ville Strindberg vel ikke være så interessant, som han trods alt er i dag.

## GARTNERI

*Offside*

- er et aktivitetssted og en blød arbejdsplads for mennesker med psykosocial problembaggrund, bistandsmodtagere, efterlønnere, fortidspensionister m.fl.

- er et hyggeligt, økologisk gartneri beliggende i den lille landsby, Vadsby, tæt på Sengeløse og Taastrup. I egen minibus klarer vi transporten mellem Nørrebro og Vadsby én til to gange om dagen efter behov.

- er godt kammeratskab, jord under neglene, fysisk aktivitet, højt til himlen og masser af frisk luft.

- er også cykel- og busture til andre projekter og gartnerier.

### Du kan også være med som:

\* frivillig medarbejder \* turdeltager \* kunde \* eller bare som nysgerrig for at snuse lidt.

## Åbningsdage og tider

Åbningsdage og -tider afhænger af årstiden. Der er typisk åbent 4 dage pr. uge om sommeren og 3 dage pr. uge om vinteren.

Ring for at høre nærmere om de aktuelle åbningsdage og -tider samt de aktuelle aktiviteter.



Stats-  
kontrolleret  
økologisk

Gartneri Offside,  
Stevnsvej 3-5, 2200 N  
Tlf.: 2124 8755 / 4371 9917



# Orientering

Af Svend Balle grafik af Jorge Osorio

## Stofmisbrug og psykoser

Den stigende udbredelse af stoffer og de mange nye stoffer på markedet, kan måske forklare, at flere og flere unge bliver indlagt med en stofpsykose. Der er ingen tal på, hvor mange flere, der er blevet indlagt i forhold til tidligere. Men to overlæger kan i en artikel til Jyllands-Posten (4.4.) bekræfte, at der er sket en stigning. Den ene er Jan Jørgensen, som er leder af børne- og ungdomspsykiatrien i Ribe amt, og den anden er ledende overlæge Pia Rubin fra Bispebjerg hospital i København. Almindelige symptomer er paranoia, depression og aggressiv adfærd. De amfetaminlignende stoffer kan imidlertid give psykoser. De kan imidlertid ikke i sig selv indlede en længere psykiatrisk karriere. Pia Rubin siger, at de normalt klinger af efter en uge. Hvis den pågældende er afhængig af stoffet er det imidlertid en anden historie. Hun bemærker desuden, at en del unge bruger stofferne til at behandle en psykisk lidelse, så det kan være svært at sige, hvad der er årsag og virkning.

BT omtalte i en artikel (20.3.), hvordan en stofpsykose kan opleves. En 18-årig datter havde taget tre gram amfetamin og havde om morgnen så kraftige vrangforestillinger, at hendes mor besluttede at få hende indlagt. Hun blev heldigvis hurtigt udskrevet, men oplevelsen har både givet mor og datter en stor forskrækkelse. Datteren synes at have indset, at hun ikke skal tage stoffer igen. Problemet er bare, at det er ret normalt at tage stoffer blandt de venner, hun omgås, så det kunne ske igen, og derfor vil hendes mor helst have hende hjem at bo hos hende.



## Indvandrere og psykisk sygdom

Over en tredjedel af samtlige retspsykiatrisk indlagte i Århus Amt har en anden etnisk baggrund end dansk. Det fortalte oversygeplejerske Susanne Ebling fra Risskov til Metro Express (15.3.). Det er imidlertid ikke krigstraumer, som er årsagen til, at de indvandrere begår kriminalitet. De har i modsætning til andre indvandrere ikke så stærke sociale netværk, og dertil kommer sprogproblemer og kulturforskelle. Overlæge Thomas Morin fra Horsens sygehus mener desuden, at det dårlige forhold imellem etniske danskere og indvandrere kan have en betydning. De kan begge bekræfte, at tallet af indlagte indvandrere er stigende.





## Kriminelle psykisk syge eller bedre behandling?

Selv om antallet af indvandrere er stigende på de retspsykiatriske afdelinger, så udgør de etniske danskere stadigvæk den største gruppe. Og efter nogens mening bør der sidde endnu flere. Flere aviser har siden september prydet deres forsider eller midtersider med historier om psykisk syge, som begik kriminalitet. Flere politikere har været ude at tale om stramninger. En af dem er formanden for Folketingets sundhedsudvalg Birte Skaarup (DF). Men hvad ligger bag de mange historier? Undertiden uprofessionel behandling, mere hyppigt nedskæringer i psykiatrien og kassetænkning imellem amter og kommuner? Det peger bl.a. Lissie Meyer Kyster på i et læserbrev til Jyllands-Posten (3.4.). Hun er næstformand i Støtteforening til Sindslidende i Randers-regionen og mener, at man ikke burde glemme de ikke-voldelige, hvis det handler om, at behandlingen skal blive bedre. Og det er den vel ikke for den typiske svingdørspatient, der som Lissie Meyer Kyster udtrykker det »i årevis flagrer rundt i det ene psykotiske dyk efter det andet«. Hun nævner de mange psykisk syge, ca. 1000 patienter årligt, som bliver sendt hjem fra udlandet efter at være blevet syge der. Igen og igen er der ikke tid til nogen tilstrækkelig behandling.

Sidst i læserbrevet foreslår Lissie Meyer Kyster i lighed med andre pårørende, at det burde blive lettere at indlægge psykisk syge. Om det skal ske i form af tvang eller bedre udskrivningsaftaler er hende lige meget. Ja, der er ingen tvivl om, at der mangler noget konsekvens i behandlingen af psykisk syge. Man kan diskutere, om det skulle være nemmere at indlægge patienter. Spørgsmålet er her hvornår det svinger fra hjælp til formynderi. Faren kan være, at behandlingen af psykisk syge bliver endnu værre i dag, hvor den tit bare er utilstrækkelig. Faren kunne fx være, at psykisk syge så blev indlagt hyppigere stadigvæk uden at blive ordentligt behandlet. Det er næppe til fordel for hverken brugere eller pårørende og vel heller ikke for behandlingssystemet til forhånd.



## Psykisk syge børn venter fortsat

Mens aviserne skriver om alle de voldeligt psykisk syge, glemmer de tilsyneladende stadigvæk de psykisk syge børn, og så er det let for de ansvarlige ministre at overse problemets størrelse. Ventetiden er fortsat stigende i børnepsykiatrien. Det omtaler Ötzel Cekic fra Dansk sygeplejeråd i et læserbrev til Politiken (21.3.). Han fortæller, at et barn, som blev indlagt på hans afdeling, måtte vente 1½ år på behandling, hvilket bestemt ikke er ualmindeligt. Hun blev i løbet af denne tid mere og mere psykotisk, kunne slet ikke gå i skole og var jævnligt plaget af angstanfald. En dag var hun ved at skære sit håndled over, og hendes far kunne derefter ikke efterlade hende alene hjemme. Konsekvensen var, at han mistede sit arbejde. Den pågældende pige var godt på vej til at udvikle skizofreni. Hun er heldigvis nu kommet på et behandlingshjem og skal nu til at hale ind på det, hun har forsumt i sin skole. Cekic kan fortælle, at hun heldigvis hurtigt har fået tilbudt efterbehandling. Det er i dag helt almindeligt, at man venter et år på den, og det er heller ikke fremmede for helbredelsen. Konsekvensen er noget værre lapperi, som kun kan føre noget dårligt med sig. Derfor kræver han ventelistegaranti.

## Lundbeck og selvmordsrisikoen

Politiken har indført ordet 'depressionspille' som erstatning for det rigtigt dårlige ord »lykkepille«, som desværre Ekstra-Bladet og flere andre aviser fortsat vil anvende. De kendte danske depressionspiller Cipramil og Cipralex fra firmaet H. Lundbeck A/S kan øge selvmordsrisiko, særligt de første uger af behandlingen. I en artikel i Politiken (3.4.) diskuterer udviklingsdirektør Anders Gersel Petersen fra Lundbeck med Frede Budolfson, formand for Sind, om der overhovedet skal stå noget om øget selvmordsrisiko på det papir, som følger med produktet. Gersel Petersen argumenterer med, at det næppe vil være nogen hjælp for dem, som er selvmordstruet. Budolfson mener derimod, at de nuværende oplysninger er med til at give nogle patienter indtrykket af, at der ikke er nogen selvmordsrisiko. Ja, kunne man sige, og så er der nok ikke så mange, som køber pillerne, og det kan vel ikke være nogen fordel for Lundbeck.









# Poesivinduet

## Livet

*Livet kan jo egentlig være ganske rart  
hvis man har prøvet det som var værre*

*"Livet er en kamp"  
det har jeg hørt så mange gange i min tid!  
- og det har du vel osse*

*hvem har bestemt det  
at livet skal være en kamp?  
er det dyrene?*

*Hvorom alting er  
så er livet ikke altid en kamp  
nogen gange er livet noget andet  
- men du kan måske kun se kampen i alting?*

*John Christensen*



# Støt OUTsideren

## – vær med i Støttekredsen!

OUTsideren opretter nu en støttekreds og inviterer alle læsere, abonnenter og andre interesserede til at være med. Formålet er at sikre OUTsiderens fortsatte overlevelse og udvikling. Vores tilskud fra Socialministeriet er blevet halveret gennem de seneste to år, og vi forudser, at vi også i fremtiden kommer til at skulle stole mere på egne kræfter end på offentlige tilskud. Vi har en masse planer om udviklingen af OUTsideren, men vi kan endnu ikke overleve på vores egne indtægter fra salg af abonnenter og annoncer i bladet. Og derfor appellerer vi til alle læsere og venner af OUTsideren om at give en hånd med,



ved at tilslutte sig OUTsiderens Støttekreds for at sikre, at Danmarks største uafhængige brugerblad om psykiatri fortsat kan eksistere. Se mere på [www.outsideren.dk](http://www.outsideren.dk) eller tilmeld dig ved at give et beløb på vores konto: BG Bank, registreringsnummer 1551 - konto 16672246 og mærk indbetalingen Støttekreds.